

**TUTKINTOKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA
LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO**

**Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma
Autonkuljettaja / Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja**

**ETELÄ-KARJALAN
AMMATTIOPISTO**
Imatra - Lappeenranta

Ammattiopiston johtokunta hyväksynyt 9.5.2006
Voimaantulo 1.8.2006
Muutokset hyväksytyt
22.5.2007

SISÄLTÖ

YHTEISTEN OPINTOJEN PAKOLLISET OPINNOT	4
Äidinkieli.....	4
Tiedonhankinta ja vuorovaikutus	4
Ammattialan kieli	5
Kieli ja kulttuuri	5
Suomi toisena kielenä	6
Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus	7
Ammattialan kieli	7
Kieli ja kulttuuri	8
Ruotsi	9
Englanti	9
Englanti 1	10
Englanti 2	11
Matematiikka	11
Matematiikan perusteet	12
Geometria ja talousmatematiikka	13
Tilastomatematiikka	13
Fysiikka ja kemia	14
Fysiikka	15
Kemia	16
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	17
Terveystieto	18
Liikunta	19
Taide ja kulttuuri	19
YHTEISTEN OPINTOJEN VALINNAISET OPINNOT	21
Äidinkieli oppinäytetyön kirjallisen osan ohjaus	21
Ammattiruotsi	21
Ammattienglanti	22
Ympäristötieto	22
Tieto- ja viestintätekniikka	23
Tietotekniikan perusteet	24
Tietotekniikan jatkokurssi	25
Tietotekniikan ammattisovellukset	26
Syventävä tietotekniikka	26
Työelämä tieto	27
Etiikka	28
Psykologia	29
Psykologian perusteet	30
Ammatti- ja työpsykologia	31
Yritystoiminta	32
Yritystoiminta 1	32
Yritystoiminta 2	33
Yritystoiminta 3	34
Terveystieto, valinnainen	34
Liikunta	35
Terveysliikunta	35
Talviliikunta	36
Joukkue- ja mailapelit	36
Taide ja kulttuuri, valinnainen	37
Kulttuurien tuntemus	38
LOGISTIIKAN PERUSTAIKOT	40
AJONEUVON HUOLTAMINEN	45
KULJETTAMINEN	48
KUORMANKÄSITTELY	50
KULJETUSALAN PERUSTASON AMMATTIPÄTEVYYS	54
YHDISTELMÄAJONEUVON KULJETTAMINEN	57
TAVARALIIKENTEEN SUORITEALAKOHTAINEN ERIKOISTUMINEN	58
TAVARALIIKENTEEN SUORITEALAKOHTAINEN ERIKOISTUMINEN	60
KULJETUSYRITTÄJÄNÄ TOIMIMINEN	61
OPINNÄYTETYÖ	63

LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO

Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma: Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja

Opintovii 120 ov

Tekniikan koulu

OPINTOKOKONAISUUS Opintojakso		Opintovuosi/Laajuus,ov		
		1.	2.	3.
KAIKILLE YHTEISET OPINNOT	20 OV			
YHTEISET PAKOLLISET OPINNOT	16 ov			
ÄIDINKIELI		2	2	
RUOTSIN KIELI		1		
ENGLANNIN KIELI		1	1	
MATEMATIIKKA		2	1	
FYSIIKKA JA KEMIA		2		
YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO		1		
LIIKUNTA JA TERVEYSTIETO		1	1	
TAIDE JA KULTTUURI		1		
VALINNAISET OPINNOT	4 ov		2	2
AMMATILLISET OPINNOT	90 OV			
YHTEISET AMMATILLISET OPINNOT	20 ov			
LOGISTIIKAN PERUSTAIKOT	20 ov	20		
ERIIYTYVÄT AMMATILLISET OPINNOT	70 ov			
AJONEUVON HUOLTAMINEN	5 ov		5	
KULJETTAMINEN	20 ov	5	7	8
KUORMANKÄSITTELY	15 ov	4	5	6
KULJETUSALAN PERUSTASON AMMATTIPÄTEVYYS	10 ov			10
TÁVARALIIKENTEEN SUORITEALAKOHTAINEN ERIKOISTUMINEN/ autonkuljettaja	10 ov			10
YHDISTELMÄAJONEUVON KULJETTAMINEN/ yhdistelmäajoneuvonkuljettaja	10 ov			10
VALINNAISET OPINNOT				
KULJETUSYRITTÄJÄNÄ TOIMIMINEN	10 ov		10	
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT	10 OV		6	4
OPINTOVIIKOT YHTEENSÄ	120 OV	40	40	50

Opintoihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov ja opinnäytetyö vähintään 2 ov. Opintoviikko on 40 tuntia opiskelijan työtä.

YHTEISTEN OPINTOJEN PAKOLLISET OPINNOT

Opintokokonaisuus	ÄIDINKIELI
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hankkia, valikoida ja välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti ymmärtää ja osaa tulkita erilaisia tekstejä kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen osaa käyttää ammatillista sanastoa ja hyödyntää ammattikirjallisuutta opiskelussa ja työssä osaa hakea työtä suullisesti ja kirjallisesti osaa toimia ryhmän jäsenenä työ- ja kokoustilanteissa ymmärtää oman kielen ja kulttuurin sekä monikulttuurisuuden merkityksen hallitsee medialukutaidon osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä tekstejä ja raportoida niistä suullisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Tiedonhankinta ja vuorovaikutus 2 ov Ammattialan kieli 1 ov Kieli ja kulttuuri 1 ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialan huomioiminen aineiston valinnassa.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen. Opintokokonaisuuden arvosana määräytyy opintojaksojen ja opinnäytetyöraportin arvioinnin perusteella. Opettajat. Kokeet ja oppimistehtävät suoritettu hyväksytysti.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet tyydyttävästi - osattava laatia ohjattuna suppea opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen alansa asiatyöliä ja ammattikieltä	Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin hyvin tiedoin - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen asiatyöliä ja alansa ammattikieltä	Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin kiitettävästi - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen sujuvaa asiatyöliä ja täsmällistä alansa ammattikieltä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet

Opintojakso	Tiedonhankinta ja vuorovaikutus
Laajuus	2 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen osaa valikoida, arvioida ja tulkita tietoa kriittisesti eri näkökulmista osaa välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti, kuunnella aktiivisesti ja toimia tarkoituksenmukaisesti eri ammatillisissa viestintätilanteissa ymmärtää tekstien tarkoituksen, keskeisen sisällön ja käsitteet kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen ja osaa tulkita oheisviestintää osaa suhtautua viestintätilanteissa suvaitsevaisesti ja tasa-arvoisesti erilaisiin viestijöihin ja viestintätapoihin.
Keskeinen sisältö	- opiskelu- ja ryhmätyötaidot - tiedonhankinta ja tiedon arviointi - asianmukainen kielenkäyttö eri tilanteissa - tiedon välittäminen suullisesti ja kirjallisesti opiskelu- ja ammatitilanteissa - kielenhuolto
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenät muihin opintoihin	Aineistossa ja viestinnässä huomioidaan ammattiala.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija - toimii auttavasti erilaisissa viestintätilanteissa - tarvitsee apua tiedonhaussa	Opiskelija - osaa toimia erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea ja valita tietoa eri lähteistä	Opiskelija - toimii luontevasti erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea ja valita tietoa itsenäisesti

<ul style="list-style-type: none"> - osaa välittää tietoa opastettuna - osaa lukea ja kirjoittaa yksinkertaisia tekstejä - ymmärtää lukemaansa - tunnistaa erilaisia viestijöitä 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa välittää tietoa - osaa lukea ja kirjoittaa erilaisia tekstejä - löytää lukemastaan keskeisen asiassällön. - osaa huomioida toisia viestijöitä 	<ul style="list-style-type: none"> eri lähteistä - osaa välittää tietoa eri keinoin - osaa lukea ja kirjoittaa erilaisia tekstejä - osaa arvioida omaa viestintäänsä - osaa suhtautua kriittisesti lukemaansa ja tulkita erilaisia tekstejä - osaa ottaa huomioon erilaiset viestijät.
--	---	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammattialan kieli
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa ammatillisen perussanaston - osaa laatia ammatin edellyttämät tavallisimmat kirjalliset työt - hallitsee ammatilliset puheviestintätilanteet - osaa toimia työnhakutilanteissa ja laatia työnhakuun liittyvät asiakirjat - osaa hyödyntää ammattikirjallisuutta, muita ammatillisia tietolähteitä ja käyttää erilaisia viestintävälineitä ja -taitoja opinnäytetyön tekemisessä - osaa kehittää omia vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu viestinnän kehittämiseen ryhmässä - tutustuu kokouksen ja neuvottelun toimintatapoihin.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - ammattisanasto - ammattikirjallisuus ja muut ammatilliset tiedonlähteet - työhakemus ja ansioluettelo - työnhakutilanne - asiakirjojen kirjoittaminen - kokous ja neuvottelu
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun
Kytkenät muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee keskeistä ammattisanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä opastettuna - osaa toimia yleisimmissä ammatillisissa puheviestintätilanteissa - tuntee työnhakutilanteen ja työnhakuasiakirjat - tuntee ammattikirjallisuutta ja ammatillisia tietolähteitä - osaa toimia vuorovaikutustilanteissa - tuntee keskeisimmät kokous- ja neuvottelukäytännöt. 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammattisanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä - osaa toimia ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia työnhakutilanteissa - ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa - osaa käyttää ammatillisia tietolähteitä - osaa arvioida omia vuorovaikutustaitoja - tuntee yleisiä kokous- ja neuvottelukäytäntöjä. 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammattisanaston - osaa laatia itsenäisesti ammattiin liittyvät kirjalliset työt - osaa toimia hyvin ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia aktiivisesti ja asiallisesti työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa kriittisesti - osaa käyttää monipuolisesti ammatillisia tietolähteitä - osaa arvioida omia vuorovaikutustaitoja ja kehittää niitä - tuntee yleiset kokous- ja neuvottelukäytännöt.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Kieli ja kulttuuri
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää oman kielen ja kulttuurin merkityksen - kiinnostuu kirjallisuudesta, teatterista ja elokuvista - hallitsee medialukutaidon - ymmärtää kaksikielisyyden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja huomioi sen erilaisissa tilanteissa - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä raportteja, esimerkiksi opinnäytetyön ja työssäoppimisraportin

Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - oman paikkakunnan kulttuuritarjontaan perehtyminen - suomen kielen kehittyminen - puhe- ja kirjakielen erot - ammattikielen historiaa - sanojen lainautuminen - kulttuurielämys ja sen arviointi - raporttien kirjoittaminen
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkennot muihin opintoihin	Aineistossa huomioidaan ammattikieli.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää oman paikkakunnan kulttuuritarjonnasta - tuntee jonkin verran suomen kielen historiaa - tunnistaa medioita - lukee lyhyitä tekstejä - osaa kirjoittaa raportin opastettuna - tunnistaa puhe- ja kirjakielen eroja. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjontaa - tuntee suomen kielen ja ammattikielen historiaa - tuntee kirjallisuutta - hallitsee medialukutaitoa - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin - tunnistaa puhe- ja kirjakielen erot. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjonnan ja on kiinnostunut siitä - tuntee valtakunnallista kulttuuritarjontaa - tuntee suomen kielen ja ammattikielen historiaa ja ymmärtää sen merkityksen - on kiinnostunut kirjallisuudesta - hallitsee medialukutaidon - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin hyvällä suomen kielellä - ymmärtää puhe- ja kirjakielen erot.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	SUOMI TOISENA KIELENÄ
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa hankkia, valikoida ja välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti suomen kielellä - ymmärtää ja osaa tulkita erilaisia suomenkielisiä tekstejä - kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen - osaa ammattisanastoa suomeksi ja pystyy hyödyntämään suomenkielistä ammatikirjallisuutta opiskelussaan - tuntee Suomen työnhakukäytäntöjä ja osaa hakea työtä - osaa toimia ryhmän jäsenenä työ- ja kokoustilanteissa - tuntee sekä omaa että suomen kieltä ja kulttuuria - ymmärtää monikulttuurisuuden ja kaksikielisyyden merkityksen - hallitsee medialukutaidon - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä tekstejä ja raportoida niistä suullisesti suomeksi.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus 2 ov</p> <p>Ammattialan kieli 1 ov</p> <p>Kieli ja kulttuuri 1 ov</p>
Kytkennot muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialan huomiointi aineiston valinnassa.
Arvioinnin toteutus:	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.
<ul style="list-style-type: none"> - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset 	<p>Opintokokonaisuuden arvosana määräytyy opintojaksojen ja opinnäytetyöraportin arvioinnin perusteella.</p> <p>Opettajat.</p> <p>Kokeet ja oppimistehtävät suoritettu hyväksytysti.</p>

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet tyydyttävästi - osattava laatia ohjattuna suppea opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen suomen kieltä ja alansa ammattikieltä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin hyvin tiedoin - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen suomen kieltä ja alansa ammattikieltä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin kiitettävästi - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen sujuvaa suomen kieltä ja hyvää alansa ammattikieltä.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus
Laajuus	2 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen - osaa valikoida ja arvioida tietoa eri näkökulmista - osaa välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti, kuunnella aktiivisesti ja toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa viestintätilanteissa - ymmärtää tekstien tarkoituksen, keskeisen sisällön ja käsitteet ja osaa käyttää sujuvasti sanakirjoja - tuntee suomalaisia käytös- ja viestintätapoja - kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen ja osaa tulkita oheisviestintää - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa kirjoittaa erilaisia oppimistehtäviä - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita - tutustuu suomen kielen äännerakenteeseen.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelu- ja ryhmätyötaidot - tekstin ymmärtäminen ja sanasto, sanakirjat - tiedonhankinta ja tiedon arviointi - asianmukainen kielenkäyttö eri tilanteissa - tiedon välittäminen suullisesti ja kirjallisesti - erilaiset oppimistehtävät - kielioppi ja kielenhuolto - ääntäminen
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenäät muihin opintoihin	Aineistossa ja viestinnässä huomioidaan ammattiala.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - toimii auttavasti erilaisissa viestintätilanteissa - tarvitsee apua tiedonhaussa - osaa välittää tietoa opastettuna - osaa lukea ja kirjoittaa yksinkertaisia tekstejä - ymmärtää osittain lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa joitakin jaksos aikana opettuja suomen kielioppirakenteita 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa toimia erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea tietoa eri lähteistä - osaa välittää tietoa - osaa lukea erilaisia tekstejä ja ymmärtää lukemaansa - osaa osittain arvioida lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa kirjoittaa erilaisia tekstejä - osaa suomen kielioppia 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - toimii sujuvasti erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea tietoa itsenäisesti eri lähteistä - osaa välittää tietoa eri keinoin - osaa lukea erilaisia tekstejä ja ymmärtää lukemaansa hyvin - osaa arvioida lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvän sanaston - osaa kirjoittaa erilaisia tekstejä hyvin - osaa suomen kielioppia.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammattialan kieli
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa ammatillisen perussanaston - osaa laatia ammatin edellyttämät tavallisimmat kirjalliset työt - hallitsee ammatilliset puheviestintätilanteet - osaa toimia työnhakutilanteissa ja laatia työnhakuun liittyvät asiakirjat - osaa hyödyntää ammattikirjallisuutta ja käyttää erilaisia viestintävälineitä oppinäytetyön tekemisessä - tutustuu kokouksen ja neuvottelun toimintatapoihin - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - ammattisanasto - ammattikirjallisuus - työhakemus ja ansioluettelo - työnhakutilanne - asiakirjojen kirjoittaminen - kokous ja neuvottelu

	- kielioppi
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkennät muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee keskeistä ammatillista perussanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä opastettuna - osaa toimia yleisimmissä ammatillisissa puheviestintätilanteissa - tuntee työnhakutilanteen ja työnhakuasiakirjat - tuntee ammattikirjallisuutta - tuntee keskeisimmät kokous- ja neuvottelukäytännöt - osaa joitakin jakson aikana opettuja suomen kielioppirakenteita. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammatillista perussanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä - osaa toimia ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa - tuntee yleisiä kokous- ja neuvottelukäytäntöjä - osaa suomen kielioppia. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammatillisen perussanaston hyvin - osaa laatia ammattiin liittyvät kirjalliset työt - osaa toimia hyvin ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia aktiivisesti ja asiallisesti työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa hyvin - tuntee yleiset kokous- ja neuvottelukäytännöt - osaa suomen kielioppia.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Kieli ja kulttuuri
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee sekä omaa että suomen kieltä ja kulttuuria - ymmärtää monikulttuurisuuden ja kaksikielisyyden merkityksen - kiinnostuu kirjallisuudesta, teatterista ja elokuvista - tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa - osaa hyödyntää eri medioita - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä raportteja, esimerkiksi opinnäytetyön ja työssäoppimisraportin - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - oman paikkakunnan kulttuuritarjontaan perehtyminen - oman kulttuurin esittely - puhe- ja kirjakielen erot - sanojen muodostaminen suomen kielessä - kulttuurielämys ja sen arviointi - raporttien kirjoittaminen - kielioppi
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkennät muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää oman paikkakunnan kulttuuritarjonnasta - tuntee omaa kulttuuriaan - ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen - tuntee suomen kielen sanaston muodostamistapoja - tuntee hieman kulttuuriin liittyvää sanastoa - tunnistaa eri medioita - osaa kirjoittaa raportin opastettuna suomen kielellä - tunnistaa puhe- ja kirjakielen eroja 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjontaa - osaa esitellä omaa kulttuuriaan - ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen - tuntee suomen kielen sanaston muodostamistapoja - tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa - osaa hyödyntää medioita - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin suomen kielellä - tunnistaa puhe- ja kirjakielen erot 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjonnan ja on kiinnostunut siitä - osaa esitellä omaa kulttuuriaan ja verrata sitä suomalaiseen kulttuuriin - ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen - tuntee suomen kielen sanaston muodostamistavat - tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa hyvin - osaa hyödyntää medioita kriittisesti - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin hyvällä suomen kielellä - ymmärtää puhe- ja kirjakielen erot

- osaa joitakin jakson aikana opetettuja suomen kielioppirakenteita.	- osaa suomen kielen kieliooppia.	- osaa suomen kielen kieliooppia.
--	-----------------------------------	-----------------------------------

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	RUOTSI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Vahvistaa opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän selviytyy yksinkertaisista puheilanteista ja tavanomaisista asiakaspalvelutilanteista asiakkaana ja työntekijänä ja osaa toimia asianmukaisesti alansa työtehtävissä ja pohjoismaisissa yhteyksissä ruotsin kielellä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on ammattialan työtehtävissä ja pohjoismaisissa yhteyksissä toimiminen. Aihealueina ovat itsestä kertominen, koulu ja opiskelu, lähiympäristö, Pohjoismaat, tien neuvominen, puhelimesta asiointi, työ, työpäivän rutiinit, oman alan ammattisanasto. Opintojakso: Ruotsin kieli 1
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - ymmärrettävä tuttuja ja yksinkertaisia suullisia ja kirjallisia ilmauksia jotka käsittelevät häntä itseään ja lähiympäristöä - ymmärrettävä lyhyiden ja yksinkertaisten kirjallisten ja suullisten viestien keskeisen sisältö ja osattava toimia niiden mukaan - selviytyttävä rutiininomaisista vuorovaikutustilanteista sekä yksityishenkilönä että oman alansa työntekijänä asiallisesti ja kohteliaasti keskustelukumppanien puhuessa selkeästi ja hitaasti - ymmärrettävä työhönsä ja työturvallisuuteen liittyvää ennustettavaa tietoa, esim. ruokalistaista, ilmoituksista ja ohjeistoista apuneuvoja käyttäen - osattava täyttää tavallisimpia työhönsä liittyviä lomakkeita	Opiskelijan on - selviytyttävä rutiininomaisista päivittäiseen elämään, työhön, omaan maahan ja kulttuuriin liittyvistä puheilanteista kohtalaisesti - ymmärrettävä tavanomaisten alaan liittyvien käskyjen, kieltojen ja kehoitusten sekä työturvallisuusohjeiden sisältö ja osattava toimia niiden mukaan - selviytyttävä tavanomaisimmista vuorovaikutustilanteista sekä yksityishenkilönä että työntekijänä asiallisesti ja kohteliaasti keskustelukumppanien käyttäessä normaalia puhetempoa - pystyttävä tulkitsemaan helpohkoja tekstejä kuten ruokalista, aikatauluja ja mainoksia sekä työhön liittyviä työ- ja turvaohjeita tarvittaessa apuneuvoja käyttäen - osattava laatia työhön liittyviä viestejä apuneuvoja käyttäen	Opiskelijan on - selviytyttävä rutiininomaisista päivittäiseen elämään, työhön, omaan maahan ja kulttuuriin liittyvistä puheilanteista hyvin - osattava toimia työhön liittyvien käskyjen, kieltojen ja kehoitusten mukaan - selviytyttävä tavanomaisimmista asiakaspalvelutilanteista asiakkaana ja työntekijänä - pystyttävä lukemaan lyhyitä tekstejä (ruokalistat, aikataulut, mainokset, työhön liittyvät käyttö-, työ- ja turvaohjeet) ja osattava hakea lisätietoa apuneuvoja käyttäen - osattava laatia työhön liittyviä viestejä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	ENGLANTI
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on syventää ja aktivoida jo opitun kielen taitoja ammattialan suuntaisesti niin, että opiskelija hallitsee kielen keskeisimmän sanaston ja viestintätaidot yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Opiskelijan tulee kehittää jokapäiväisissä tilanteissa ja ammatissa tarvittavia kohteliaita ja asiallisia viestintätaitoja monipuolisesti. Hänen olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen. Hänen tulee myös ymmärtää kielitaidon merkitys kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on opiskelijan sanaston ja viestintätaitojen vahvistaminen yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Aihealueina ovat koulutusalasta riippuen mm. nuoren elämäntilanne, opiskeluuala, tuleva työ ja siihen liittyvät työtehtävät, materiaalit ja koneet ja laitteet ja niiden käyttöohjeet, työturvallisuus, työnhaku, asiakaspalvelutilanteet ja kansainvälisyys.

	Englanti I Englanti II
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on ymmärrettävä yksinkertaisia ja selkeitä omaan elämään ja alaan liittyviä tuttuja aihepiirejä käsitteleviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti rutiinomaisissa tilanteissa osattava kirjoittaa yksinkertaisia ja suppeita henkilökohtaisia viestejä vaikkakin hajanaisesti työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen. ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on ymmärrettävä keskeinen ajatus omaan elämään ja alaan liittyvistä tavallisista normaalitempoisista suullisista sekä kirjallisista viesteistä ja osattava toimia niiden mukaan osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti mutta kuitenkin yhtenäisesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäristöstään sekä osallistuttava jossain määrin keskusteluun selviydyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti yhtenäistä tekstiä käyttäen ja osaa hakea aktiivisesti tietoa on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on ymmärrettävä normaalitempoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiinomaisissa tilanteissa ja osattava kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja osallistuttava keskusteluun kohtalaisesti osattava kertoa hyvin yleisiä aihepiirejä koskevia keskusteluja liittyen opiskeluun ja elinympäristöön käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava perusrakenteet hyvin ymmärrettävä viestejä koulutusosaltaan ja osattava kertoa omasta koulutusosaltaan hyvin sekä hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaitonsa kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Englanti 1
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Aktivoi ja vahvistaa opiskelijan jo opitun kielen taitoja ammattialan suuntaisesti, niin että hän hallitsee kielen keskeisimmän sanaston ja viestintätaidot yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Kannustaa opiskelijaa hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen. Saada opiskelija ymmärtämään kielitaidon merkitys kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Opiskelijan ammattikielen ja arkipäivän englannin perussanaston ja keskeisimpien viestintätaitojen hallitseminen yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Aihealueina ovat oma ala, opiskelu, perhe, työntekijänä oleminen, työtehtävät, työvälineet, työkalut ja koneet, peruspalvelutilanteet ja peruskielioppi, viestien ja ohjeiden kirjoittaminen ja ymmärtäminen.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - ymmärrettävä yksinkertaisia, omaan elämään ja alaan liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti	Opiskelijan on - ymmärrettävä jonkin verran omaan elämään ja alaan liittyviä, normaalitempoisia suullisia sekä kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäris-	Opiskelijan on - ymmärrettävä normaalitempoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiinomaisissa tilanteissa ja osaa kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja hän osallistuu keskusteluun kohtalaisesti -osattava kuvailla opiskeluaan ja elinympäristöään hyvin käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava

<ul style="list-style-type: none"> - osattava kirjoittaa yksinkertaisia henkilökohtaisia viestejä työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen -ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta 	<p>töstään sekä osallistumalla jossain määrin keskusteluun</p> <ul style="list-style-type: none"> - selviydyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti ja osaa hakea aktiivisesti tietoa -on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta 	<p>perusrakenteet hyvin</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä viestejä koulutusosaltaan ja osattava kertoa omasta koulutusosaltaan hyvin ja osattava hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen - opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaidon kehittämiseen
---	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Englanti 2
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Syventää ja vahvistaa opiskelijan ammattikielen ja arkipäivän englannin perusasiat. Kehittää opiskelijaa käyttämään monipuolisesti kieltä eri viestintätilanteissa arki- ja työelämässä. Kannustaa opiskelijaa itsenäisesti hakemaan tietoa omasta alastaan uusinta teknologiaa ja sanakirjaa ja ammattikirjallisuutta apuna käyttäen. Saada opiskelija ymmärtämään kielitaidon merkitys. Vahvistaa opiskelijan kykyä toimia kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Ammattialan työtehtävissä toimiminen. Opiskelijan ammattisanaston ja arkielämän englannin viestintätaitojen syventäminen. Aihealueina ovat ammattiala ja siihen liittyvä erikoissanasto, monipuoliset palvelutilanteet ja erilaiset viestintätilanteet, viestien ja ohjeiden kirjoittaminen ja ymmärtäminen, kielioopin laajentaminen omalla alalla tarvittaviin erikoisrakenteisiin, luonnollisempaan ääntämykseen pyrkiminen ja kansainvälisyys.
Kytännät muihin opintokokonaisuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä yksinkertaisia, omaan elämään ja alaan liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti - osattava kirjoittaa yksinkertaisia henkilökohtaisia viestejä työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen -ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä jonkin verran omaan elämään ja alaan liittyviä, normaalitehoisia suullisia sekä kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäristöstään sekä osallistumalla jossain määrin keskusteluun - selviydyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti ja osaa hakea aktiivisesti tietoa -on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä normaalitehoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiinimaisissa tilanteissa ja osaa kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja hän osallistuu keskusteluun kohtalaisesti -osattava kuvailla opiskeluaan ja elinympäristöään hyvin käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava perusrakenteet hyvin - ymmärrettävä viestejä koulutusosaltaan ja osattava kertoa omasta koulutusosaltaan hyvin ja osattava hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen - opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaidon kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	MATEMATIIKKA
Laajuus	3 ov
Yleistavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija osaa monipuolisesti soveltaa matematiikkaa ja käyttää sitä ongelmanratkaisussa tulevassa ammatissaan. Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset ja yksiköiden muuntamiset sekä osaa soveltaa prosenttilaskentaa ammattiinsa liittyvissä tehtävissä. Opiskelija osaa ratkaista matemaattisia ongelmia päättelemällä ja yhtälöillä. - Opiskelija osaa soveltaa geometriaa oman ammattialansa vaatimassa laajuudessa, esimerkiksi laskea pinta-aloja ja tilavuuksia ja käyttää mittakaavaa. Opiskelija osaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kustannus-, verotus- ja

	lainalaskelmia. - Opiskelija osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista omaa alaansa koskevia tilastoja, taulukoita ja kuvaajia. Hän osaa lukea ja tulkita tilastoja. - Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö: Matematiikan perusteet: peruslaskutoimitukset, yksikönmuunnokset, sanalliset tehtävät, prosenttilaskenta, geometrian peruskäsitteet, talous- ja tilastomatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintokokonaisuus arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintokokonaisuuden arvio opintokokonaisuuden opettaja/opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava tavallisimmat mittayksiköt - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelämällä tai yhtälöiden avulla - ymmärrettävä prosentin käsite ja osattava laskea prosenttiarvo - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen tölle - osattava lukea oman alansa yksinkertaisia tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	Opiskelijan on - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelämällä tai yhtälöiden avulla - osattava laskea tulevassa ammatissaan tarvittavat prosenttilaskut - osattava laskea arki- ja työelämässä tarvittavia talousmatematiikan laskuja - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen tölle - osattava lukea ja tulkita oman alansa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava laatia kerätyistä tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä	Opiskelijan on - osattava laskea sujuvasti ja oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset sujuvasti - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia päättelämällä ja yhtälöiden avulla - osattava tulevassa ammatissaan tarvittava prosenttilaskenta - osattava soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia - osattava lukea ja tulkita tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava kerätä itsenäisesti tietoa ja laatia tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Matematiikan perusteet
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa monipuolisesti soveltaa matematiikkaa ja käyttää sitä ongelmanratkaisussa tulevassa ammatissaan. Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset ja yksiköiden muuntamiset sekä osaa soveltaa prosenttilaskentaa ammatissaan liittyvissä tehtävissä. Opiskelija osaa ratkaista matemaattisia ongelmia päättelämällä ja yhtälöillä. Opiskelija osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.
Keskeinen sisältö	Matematiikan perusteet: peruslaskutoimitukset, yksikönmuunnokset, sanalliset tehtävät, prosenttilaskenta.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvio opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava tavallisimmat mittayksiköt <p>- osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko pääättelemällä tai yhtälöiden avulla</p> <p>- ymmärrettävä prosenttien käsite ja osattava laskea prosenttiarvo</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset <p>- osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko pääättelemällä tai yhtälöiden avulla</p> <p>- osattava laskea tulevassa ammatissaan tarvittavat prosenttilaskut</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea sujuvasti ja oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset sujuvasti - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia pääättelemällä ja yhtälöiden avulla - osattava tulevassa ammatissaan tarvittava prosenttilaskenta - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Geometria ja talousmatematiikka
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa soveltaa geometriaa oman ammattialansa vaatimassa laajuudessa, esimerkiksi laskea pinta-aloja ja tilavuuksia ja käyttää mittakaavaa. Opiskelija osaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa.</p> <p>Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.</p>
Keskeinen sisältö	Geometrian peruskäsitteet ja talousmatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - ymmärrettävä prosenttien käsite ja osattava laskea prosenttiarvo <p>- osattava tavallisimmat mittayksiköt</p> <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen tölle</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava laskea arki- ja työelämässä tarvittavia talousmatematiikan laskuja - osattava yksikönmuunnokset <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen tölle</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa <p>- osattava yksikönmuunnokset sujuvasti</p> <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Tilastomatematiikka
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista omaa alansa koskevia tilastoja, taulukoita ja kuvaajia. Hän osaa lukea ja tulkita tilastoja.</p> <p>Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.</p>

Keskeinen sisältö	Tilastomatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokoneita apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava lukea oman alansa yksinkertaisia tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokoneita apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava lukea ja tulkita oman alansa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava laatia kerätyistä tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokoneita apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - - osattava lukea ja tulkita tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava kerätä itsenäisesti tietoa ja laatia tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	FYSIIKKA JA KEMIA
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa tulevan ammattinsa ja ergonomisen työskentelyn kannalta tärkeimmät fysiikan lainalaisuudet. Hän osaa työssään ottaa huomioon ympäristön ja ammatin kannalta keskeiset kemian ilmiöt sekä tuntee tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia. Opiskelija osaa säilyttää ja käyttää oikein sekä hävittää asianmukaisesti tavallisimpia ammattialalla käytettäviä aineita. Hän osaa soveltaa fysiikan ja kemian tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.
Keskeinen sisältö	<p>Fysiikka: Mekaniikan ja lämpöopin perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Energiamuodot sekä energian kulutus ja säästö.</p> <p>Kemia: Epäorgaanisen ja orgaanisen kemian perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Kemian keskeiset ilmiöt ja käsitteet ammattialan vaatimassa laajuudessa. Työympäristön kemikaalit ja kemikaalien käyttöturvallisuus. Kestävä kehitys.</p>
Arvioinnin toteutus	Opintokokonaisuus arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintokokonaisuuden arvioi opintokokonaisuuden opettaja/opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistettava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ja kemian ilmiöt ja lainalaisuudet - - - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ja kemian ilmiöt ja lainalaisuudet - - tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava oman alan tärkeimmät fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - tunnettava ergonomiseen työskentelyyn liittyvät keskeiset fysiikan käsitteet ja lait - tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia ja osattava hyödyntää tietoa työssään - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle

<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää ja käyttää työssään tarvittavia kemikaaleja oikein ja hävittää jätteet asianmukaisesti - osattava tunnistaa ja tulkita omalla ammattialalla käytettävien tärkeimpien aineiden ja materiaalien merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia merkintöjen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä - osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava soveltaa fysiikan ja kemian tietojaan käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista - osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti - osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen - osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari ja siihen liittyvät energian muutokset
<ul style="list-style-type: none"> - osattava kuvata jonkin tuotteen elinkaari 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari 	

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Fysiikka
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa tulevan ammattinsa ja ergonomisen työskentelyn kannalta tärkeimmät fysiikan lainalaisuudet. Hän osaa soveltaa fysiikan tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.
Keskeinen sisältö	Mekaniikan ja lämpöopin perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Energiamuodot sekä energian kulutus ja säästö.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakso arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

- Tyydyttävä 1	- Hyvä 3	- Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on tunnistettava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on osattava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on osattava oman alan tärkeimmät fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - tunnettava ergonomiseen työskentelyyn liittyvät keskeiset fysiikan käsitteet ja lait - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle

<p>- osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti</p> <p>- osattava kuvata jonkin tuotteen elinkaari</p>	<p>- osattava tehdä ohjeen mukaan havainnot ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä</p> <p>- osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina</p> <p>- osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä</p> <p>- osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti</p> <p>- osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari</p>	<p>- osattava soveltaa fysiikan tietojaan käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita</p> <p>- osattava tehdä havainnot ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä</p> <p>- osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina</p> <p>- osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista</p> <p>- osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti</p> <p>- osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen</p> <p>- osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari ja siihen liittyvät energian muutokset</p>
--	--	--

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Kemia
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa työssään ottaa huomioon ympäristön ja ammatin kannalta keskeiset kemian ilmiöt sekä tuntee tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia. Opiskelija osaa säilyttää ja käyttää oikein sekä hävittää asianmukaisesti tavallisimpia ammattialalla käytettäviä aineita. Hän osaa soveltaa kemian tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita.</p> <p>Opiskelija osaa tehdä havainnot ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.</p>
Keskeinen sisältö	Epäorgaanisen ja orgaanisen kemian perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Kemian keskeiset ilmiöt ja käsitteet ammattialan vaatimassa laajuudessa. Työympäristön kemikaalit ja kemikaalien käyttöturvallisuus. Kestävä kehitys.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvio opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

<p>- Tyydyttävä 1</p> <p>- Opiskelijan on tunnistettava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p>	<p>- Hyvä 3</p> <p>- Opiskelijan on osattava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p>	<p>- Kiitettävä 5</p> <p>- Opiskelijan on osattava oman alan tärkeimmät kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia ja osattava hyödyntää tietoa työssään</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p> <p>- osattava soveltaa kemian tietojaan</p>
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää ja käyttää työssään tarvittavia kemikaaleja oikein ja hävittää jätteet asianmukaisesti - osattava tunnistaa ja tulkita omalla ammattialalla käytettävien tärkeimpien aineiden ja materiaalien merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia merkintöjen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä - - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä - osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti 	<ul style="list-style-type: none"> käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista - osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti - osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
---	--	---

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO
Laajuus	1ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan tulee tuntea omat oikeutensa ja velvollisuutensa opiskelijana sekä kansalaisena. Opiskelija osaa ottaa vastuuta omasta elämästään. Opiskelija tuntee kunnallisen ja valtiollisen toiminnan periaatteet.</p> <p>Opiskelijan tulee osata hoitaa omaa talouttaan yhteiskunnan osallistuvana jäsenenä. Hänen on tunnettava verojen ja julkisten maksujen merkitys hyvinvointipalvelujen rahoituslähteenä sekä tunnettava sosiaaliturva, niin että hän osaa sitä tarvittaessa hakea.</p> <p>Opiskelija ymmärtää oman työnsä merkityksen yhteiskunnassa. Hän tuntee velvollisuutensa ja oikeutensa työntekijänä sekä yrittäjänä. Hän tuntee työmarkkinoiden toimintaperiaatteet, tavat ja keskeiset sopimusmenettelyt. Opiskelija osaa hakeutua Suomen ja muiden EU –maiden työmarkkinoille. Opiskelija saa valmiuksia työllistyä myös itsenäisenä yrittäjänä.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<ul style="list-style-type: none"> - yhteiskunta, sen rakenne ja muuttuminen - kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet - kansalaisen toiminta- ja vaikutusmahdollisuudet - päätöksenteko kunnassa, valtiossa ja Euroopan Unionissa - kansantalouden toiminnan periaatteet - sosiaaliturva - kodin talous ja kuluttajansuoja - toiminta työmarkkinoilla
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Opintojakson sisältöjä voidaan käsitellä muissa koulutusalan opinnoissa.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	pakollisten opintojen ja mahdollisten valinnaisten opintojen suorittaminen opintojakson opettaja osallistuminen opetukseen, suoritettavat tehtävät ja teoriakoe

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava toimia oppilaitoksessaan ja työssäoppimispaikoissa niiden sääntöjen mukaisesti - osattava toimia opiskeluunsa ja omaan ikäkauteensa liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti - osattava toimia yhteiskunnan jäsenenä kansalaisen perusoikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti - osattava ohjattuna suunnitella omaa talouttaan ja huolehtia siihen liittyvistä velvoitteista - tunnettava oikeutensa ja velvollisuutensa työntekijänä ja osattava hakea työtä, tehdä osaltaan työsopimus sekä noudattaa siinä sovittuja asioita - osattava pohtia omaa kuluttajakäyttäytymistään ja sen vaikutusta työllisyyteen ja kansantalouteen - osattava ohjattuna etsiä tietoa EU:n päätöksenteosta ja työmarkkinoista. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten lisäksi hallittava kunnallisen ja valtiollisen toiminnan periaatteet, niin että hän osaa toimia vastuullisena yhteiskunnan jäsenenä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten lisäksi osattava toimia aktiivisesti oppilaitoksessaan ja muissa opiskeluun liittyvissä toimintaympäristöissä, kuten toisissa oppilaitoksissa, työpaikoilla ja ulkomaisessa opiskelijavaihdossa. - osattava itsenäisesti hoitaa omaa talouttaan ja tuntea taloudelliset velvoitteensa - tunnettava työmarkkinoiden ja työelämän toimintatavat niin että hänellä on valmiuksia kehittää omaa työtään - osattava huolehtia oikeuksistaan ja velvoitteistaan työyhteisön jäsenenä ja alan itsenäisenä yrittäjänä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TERVEYSTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa vaikuttaa omaan terveyskäyttäytymiseensä niin vapaa-aikana kuin työympäristössään. Opiskelija osaa arvioida omaa työ- ja toimintakykyään erilaisin menetelmin.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Terveyttä edistävät elintavat ja tottumukset sekä niiden yhteys vallitseviin elintapa-sairauksiin. Oman ammattialan keskeiset terveyttä kuormittavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset rasitustekijät. Työympäristön ja työskentelytapojen kehittäminen turvallisiksi ja terveellisiksi. Toimintakykyisyyden mittaaminen eri menetelmin.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Liikunta, ammattiergonomia, työelämä (työssäoppiminen)
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksen pohjalta. Arviointi aktiivisuuden, kiinnostuksen ja harjoitustehtävien sekä tentin tulosten perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tiedostaa terveyttä edistävät tavat ja tottumukset	Opiskelijan on omaksuttava keskeiset taidot ja tiedot terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi	Opiskelijan on ymmärrettävä terveyttä edistävien ja kuluttavien tekijöiden vaikutus ja osattava toteuttaa tämä omassa elämässään
osattava etsiä apua oman terveyden, työ- ja toimintakykyisyyden edistämiseksi	osattava tunnistaa työn ja terveyden väliset yhteydet ja ammattialan kannalta keskeiset kuormitustekijät	tiedettävä ammattialan keskeiset kuormitustekijät ja keinot niiden ehkäisemiseen
tunnistettava oman ammattialan keskeiset kuormitustekijät ja osattava ohjattuna vaikuttaa työympäristöönsä terveyttä edistävällä tavalla	osattava hoitaa työn kannalta tavalliset ensiaputilanteet	osattava toimia työn kannalta keskeisissä ensiaputilanteissa
suoritettava annetut harjoitustehtävät ja loppuentti	suoritettava annetut harjoitustehtävät oikea-aikaisesti ja ohjeiden mukaisesti sekä suoritettava loppuentti	suoritettava annetut harjoitustehtävät ajallaan kiitettävästi ja oma-aloitteisesti ja suoritettava loppuentti kiitettävästi tai hyvin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	LIIKUNTA
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveystietoa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistämiseksi sekä opiskelun että työnteon aikana..
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Toiminta- ja työkykyä edistävän terveystietoon eri muotoihin tutustuminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksessa, ja arviointi jatkuvan seurannan pohjalta. Arvioinnissa huomioidaan aktiivisuus ja asenne sekä fyysinen kuntoisuus ja yhteistyökykyisyys. Arvioinnin suorittaa opettaja. Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osallistuttava järjestettyyn opetukseen asianmukaisin välinein ja varustein suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa annetut tehtävät	Opiskelijan on osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja -tietojen kehittämiseen oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen osaa ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät	Opiskelijan on - ymmärrettävä terveystietoon myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita oltava liikunnallisilta taidoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä asennoiduttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttämään itseään kehittämisen) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia kykenee tarvittaessa toimimaan itsenäisesti osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAIDE JA KULTTUURI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilö toimii monikulttuurisessa yhteiskunnassa työntekijänä ja yhteiskunnan jäsenenä. Työelämässä tarvitaan eri kulttuurien, erityisesti eurooppalaisen kulttuurin, taiteen vuorovaikutuksellisuuden ja käden taitojen ymmärtämistä. Kansainvälistyvään yritystoimintaan kuuluu kansallisen kulttuurin syvä tuntemus ja tietoja muista kulttuureista. - Kulttuurien ytimessä on aina taide. Taito- ja taideaineen opinnot ovat tärkeitä ammattisivistyksen saamiseksi ja luovan persoonallisuuden monipuolisuuden kehittämiseksi. - Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja tuntee sen ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Hänen tulee tiedostaa esteettisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmeen merkitys sekä miten niitä voi hyödyntää ja kehittää taiteessa sekä omassa ammatissa. - Opiskelijan tulee osata hankkia tietoa eri lähteistä ja hänen tulee osata muodostaa niistä kokonaisuuksia. - Opiskelijan on osattava hyödyntää ammattialansa perinteitä. Hänen on osattava ottaa huomioon omassa toiminnassaan asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja, jolloin hänen tulee olla tietoinen, että taide ilmenee eri kulttuureissa erilaisena. - Opiskelijan tulee osata suunnitella ja tehdä omien ajatuksiensa ja mielikuviansa avulla jokin taiteen tai taiteiden tuotos. - Materiaalien valinnassa ja työskentelyssä hänen on osattava ottaa huomioon ekologisen kestävyuden ja taloudellisen työskentelyn vaatimuksia. - Opiskelijan on osattava kriittisesti arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja tuotoksia ja käyttää saamaansa palautetta työskentelynsä kehittämiseen. - Opiskelijan oman taideharrastuksen sisäistäminen.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Taide ja kulttuuri 1 ov
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen	- arvosana muodostuu: jatkuva näyttö, vaadittavat opintosuoritukset ja harjoitustyöt, koe

-arvioijat - vaadittavat suoritukset	-opettaja / opiskelijan itsearviointi -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten, harjoitustehtävien ja kokeen suorittaminen
---	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on saavutettava osittain oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuuriarvojen tärkeys ammatissa ja yhteiskunnassa tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä ohjattuna hankkimaan tietoa ja muodostaa niistä yksinkertaisia kokonaisuuksia pystyttävä tuottamaan ohjatusti omia tuotoksia taiteessa ja kulttuurissa ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissa osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.	Opiskelijan on saavutettava pääosin oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuurikysymysten yleisiä merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä hankkimaan ohjatusti uutta tietoa ja muodostaa niistä kokonaisuuksia pystyttävä tuottamaan hyviä tuotoksia ja esityksiä taiteessa ja kulttuurissa osattava soveltaa esteettisiä arvoja taiteessa ja omassa ammatissaan osattava antaa kritiikkiä omista ja muiden tuotoksista ja kehittää omia tuotoksiaan kritiikin perusteella osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.	Opiskelijan on saavutettava oppimäärälle asetetut kokonaistavoitteet ja osoitettava aktiivista kiinnostusta ja osallistumista taide- ja kulttuurikysymyksiin tiedollisella alueella oltava selvillä taiteen ja kulttuurin käsitteistä ja kyettävä hankkimaan itsenäisesti uutta tietoa ja muodostaa niistä kiitettäviä kokonaisuuksia pystyttävä itsenäisesti tuottamaan laadukkaita tuotoksia ja esityksiä taiteen ja kulttuurin parissa kyettävä soveltamaan taide- ja kulttuuri oppimäärän sisällöstä osa-alueita oman koulutusalsansa käytäntöön ja ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissaan osattava kriittisesti eritellä oppimäärään kuuluvia ilmiöitä sekä kyettävä esittämään kritiikkiä omista ja muiden tekemistä töistä osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

YHTEISTEN OPINTOJEN VALINNAISET OPINNOT

Opintokokonaisuus	ÄIDINKIELI OPINNÄYTETYÖN KIRJALLISEN OSAN OHJAUS
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija - osaa kirjoittaa omaan opintoalaansa liittyvästä aiheesta koulun tavoitteiden ja ohjeiden mukaisen kirjallisen raportin käyttäen ammattikirjallisuutta ja muita ammatillisia lähteitä - opiskelija tekee opinnäytetyön sovitun aikataulun mukaisesti
Keskeinen sisältö	- opinnäytetyöhöjeen käsittely osastokohtaiset ohjeet ja käytänteet huomioiden - kirjoitussuunnitelman laatiminen - tiedonhankinta ja lähdemateriaalin käsittely - arvioivaan ja kriittiseen ajatteluun ohjaaminen - itsenäiseen ongelmanratkaisuun ohjaaminen - suulliseen esitykseen valmistautuminen - opinnäytetyön kirjallisen raportin kirjoittaminen - kielen tarkistus
Toteutustapa	Aktiivinen ja tavoitteellinen työskentely
Kytännät muihin opintoihin	Opinnäytetyö tehdään omalta ammattialalta
Arvioinnin toteutus	Opinnäytetyön prosessin ja raportin arviointi

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija on osannut suunnitella ohjattuna opinnäytetyön kirjallisen raportin. osannut ohjattuna asettaa työnsä tavoitteet ja työskentelyaikataulun. ohjatusti osannut hankkia tietoa keskeisistä lähteistä. osannut esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti.	Opiskelija on suunnitellut opinnäytetyönsä kirjallisen raportin melko itsenäisesti. asettanut työnsä tavoitteet ja laatinut työskentelyaikataulun. osannut etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä. työskennellyt melko omatoimisesti ja johdonmukaisesti hyödyntäen tarvittaessa ohjausta opinnäytetyötä tehdessään. osannut ratkaista pääasiassa itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia. osannut esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen melko sujuvaa ja virheetöntä asiatyöliä. esitellyt opinnäytetyönsä keskeiset asiat käyttäen havaintomateriaalia. Opinnäytetyön ulkoasu noudattaa oppilaitoksen ohjetta pääsääntöisesti.	Opiskelija on suunnitellut opinnäytetyönsä kirjallisen raportin itsenäisesti ja aktiivisuutta osoittaen. asettanut työnsä realistisen työskentelyaikataulun ja noudattanut sitä. osannut etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautunut tietoon kriittisesti. työskennellyt omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti ohjausta hyödyntäen. osannut ratkaista itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia. esitellyt opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen sujuvaa ja virheetöntä asiatyöliä. esitellyt opinnäytetyönsä pääasiat käyttäen monipuolisesti havaintomateriaalia. Opinnäytetyön ulkoasu noudattaa oppilaitoksen ohjetta.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	AMMATTIRUOTSI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on vahvistaa edelleen opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän saa hyvät valmiudet selviytyä ruotsin kielellä työelämässä ja jatko-opinnoissa. Syventää opiskelijan kielen rakenteiden tuntemusta ja laajentaa sanavarastoa. Harjoitella tavallisimpia arki- ja työelämän puhetilanteita niin että hän saa valmiuksia toimia pohjoismaisissa työyhteisöissä. Opiskelijan olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Käsiteltävät aihealueet riippuvat ryhmästä. Niitä ovat mm. Arkielämän ja työelämän puhetilanteet Ammattisanastoa Kielen rakenteiden syventäminen Suomenruotsin ja ruotsinruotsin välisiä eroja

Kytkenät muihin opintokokonaisuksiin	Suosittelaa suoritettavaksi pakollisten ruotsin kurssien jälkeen toisena tai kolmantena opintovuonna
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn. Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
- Opiskelija osallistuu tunnilla tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja pyrkii parantamaan omaa kielitaitoaan. Hän ymmärtää tuttuja ja yksinkertaisia omaan elämään liittyviä suullisia ja kirjallisia sanontoja ja ilmauksia, jotka koskevat häntä itseään, lähiympäristöä tai työympäristöä ja osaa ruotsin kielen perusrakenteita ja viestintätilanteissa tarvittavaa sanastoa auttavasti.	- Opiskelija osallistuu aktiivisesti tunnilta tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja osoittaa kiinnostusta kielitä kohtaan. Hän selviytyy hyvin tavanomaisimmista työelämän ja arkielämän puhetilanteista ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä. Hän osaa hyvin ruotsin kielen perusrakenteita ja viestintätilanteisiin liittyvää keskeistä sanastoa.	- Opiskelija osallistuu kiitettävästi tunnilta tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja osoittaa kiinnostusta kielitä ja kielitaidon kehittymistä kohtaan. Hän selviytyy kiitettävästi työelämän ja arkielämän puhetilanteista, osaa ruotsin kielen rakenteita ja osaa käyttää tiettyihin viestintätilanteisiin liittyvän keskeisen sanaston. Hän osaa hakea ja hyödyntää ammatissa tarvittavaa lisätietoa apuneuvoja käytäen.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	AMMATTIENGLANTI
Laajuus	1ov
Yleistavoitteet	Syventää opiskelijan englannin kielen ammatillisia tai jatkoopintovalmiuksia ja vahvistaa kielen eri osa-alueita, (kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä ja puhumista) niin että hän saa valmiuksia toimia englannin kielellä kansainvälisissä työyhteisöissä ja vapaa-aikana.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Käsiteltävät aihealueet riippuvat ryhmästä. Niitä ovat mm. työelämän ja arkielämän puhetilanteet, ammattisanasto ja kielen rakenteiden syventäminen
Kytkenät muihin opintokokonaisuksiin	Suosittelaa suoritettavaksi pakollisten englannin kurssien jälkeen toisena tai kolmantena opintovuonna
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn. Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija - puhuu ja kirjoittaa vain yksittäisiä ammattikielen sanoja; ääntäminen ei ole kovin sujuvaa, vain helpoimmat sanat sujuvat hyvin - tunnistaa kurssimateriaalina olevasta ammattitekstistä joitakin sanoja - lauseiden muodostamisessa on vaikeuksia samoin tekstin ymmärtämisessä	Opiskelija - puhuu ja ymmärtää helpohkoa ammattienenglantia; ääntäminen on kohtalaista, "mieltimistaukoja" on paljon - kirjoittaa yksinkertaisia viestejä; virheitä tulee, mutta ne eivät haittaa viestintää - pystyy nimeämään asioita lyhyesti käyttäen perusilmauksia	Opiskelija - puhuu ja ymmärtää perusammattienenglantia; ääntäminen on sujuvaa ja puhe-rytmi ei jatkuvasti katkeile, se on myös keskusteluun osallistuvaa - kirjoittaa viestejä ja ohjeita sujuvasti, vaikka virheitäkin tulee - osaa käyttää ammattialan perussanastoa muodostaessaan lauseita, ja osaa käyttää kohteliaisuuksia tavatessaan ulkomaalaisia

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YMPÄRISTÖTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	- Opiskelijan on osattava toimia kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta. Opiskelijan on arvostettava ympäristöään ja otettava huomioon, että ihmisellä on oikeus terveelliseen ympäristöön. Hänen on tunnettava erityisesti oman alansa edistämiseksi sekä tunnettava ympäristönsuojelun keinoja kestävän kehityksen edistämiseksi niin opiskelijana kuin tulevassa ammatissaan. - Opiskelijan on vaalittava kulttuuriperinnettä ja osattava arvostaa omaa elinympä-

	<p>ristöään. Hänen on osattava huolehtia asuin- ja työympäristön toimivuudesta, esteettisyydestä, viihtyvyydestä ja terveellisyydestä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan tulee arkielämässä ja ammatissa toimiessaan tiedostaa ympäristökysymysten monimutkaisuus ja ristiriitaisuus ja osata ratkaisuja tehdessään ottaa huomioon erilaisia näkökulmia.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristöongelmat: maailmanlaajuiset, kansalliset ja paikalliset - kestävän kehityksen edistäminen omalla alalla - Jokamiehenoikeudet - oman alan jätehuolto - kierrätys - keskeiset kulttuurimaisemat - kansallispuistot ja luonnonpuistot - ekologisuus; ympäristöä säästävää toimintaa - ympäristölainsäädäntö omalla alalla
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus:	-tentti, oppimistehtävät, osallistuminen opintokäynneille, aktiivinen osallistuminen opetukseen
- arvosanan muodostuminen	- itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (riippuen koulutusohjelmasta)
- arvioijat	- hyväksytysti suoritettavat oppimistehtävät ja tentti
- vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia</p> <p>tiedettävä Jokamiehen oikeuksien keskeinen sisältö ohjatusti osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>tiedostettava maailmanlaajusten, kansallisten ja paikallisten ympäristöongelmien olemassaolo</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla</p>	<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia</p> <p>tiedettävä Jokamiehenoikeudet</p> <p>osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>osattava pohtia markkinoinnin vaikutuksia omaan kulutukseensa</p> <p>osattava arvioida omaa kulutustaan kestävän kehityksen näkökulmasta</p> <p>tunnettava maailmanlaajuisia, kansallisia ja paikallisia ympäristöongelmia ja niistä aiheutuvia uhkia</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla sekä niistä aiheutuvat kulut</p>	<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia sekä osattava suosittelua, niitä muille</p> <p>tiedettävä Jokamiehenoikeudet ja osattava kertoa niistä muille</p> <p>osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>osattava pohtia markkinoinnin vaikutuksia omaan kulutukseensa</p> <p>osattava arvioida omaa kulutustaan kestävän kehityksen näkökulmasta</p> <p>tunnettava maailmanlaajuisia, kansallisia ja paikallisia ympäristöongelmia ja niistä aiheutuvia uhkia omalle alalleen</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla sekä niistä aiheutuvat kulut</p> <p>kyettävä omalla esimerkillään vähentämään jätteiden syntyä ja niistä aiheutuvia kuluja</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkoston/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava</p>

	käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on tietotekniikan, erilaisten tietolähteiden ja tietoliikennevälineiden käyttäminen omalla ammattialalla, omissa opinnoissa ja yksityiselämässä. Opintojaksot: Tietotekniikan perusteet 1 ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov Tietotekniikan ammattisovellukset 1ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ei kytkenäjä muihin opintokokonaisuuksiin.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää yhtä tekstinkäsittelyohjelmaa, hakea, tallentaa ja kopioida tiedostoja. Hänen on osattava etsiä internetistä tarvitsemaansa tietoa, osattava käyttää sähköpostia ja käyttää ohjattuna tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.	Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan ymmärtää salasanojen merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan perusteet
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa opintojensa ja oman ammattialan tueksi. Opiskelija omaa perustaidot toimialueympäristöstä, opiskelijoille tarkoitettusta verkko-opintoalustasta, tietokoneen peruskäytöstä, tekstinkäsittelyn perusteista ja taulukkolaskennan perusteista. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat.
Keskeinen sisältö	ATK-keskuksen julkaisemat verkon käyttöäännöt. Salasanat ja verkkokansiot. Käyttöjärjestelmän peruskäyttö. Tekstinkäsittelyn peruskäyttö. Verkko-opiskelualustan käyttö. Tiedonhaku internetistä.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Ei kytkenäjä muihin opintokokonaisuuksiin.

Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.
----------------------------	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava kirjautua toimialueelle omalla tunnuksellaan ja pitää huolta omasta käyttäjätunnuksestaan ja salasana. Hänen tulee osata käyttöjärjestelmän hallittu käynnistäminen ja sammuttaminen. Opiskelijan tulee osata kirjoittaa tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava kirjautua verkkopalustalle.	Opiskelijan on osattava kirjautua toimialueelle omalla tunnuksellaan ja pitää huolta omasta käyttäjätunnuksestaan ja salasana. Hänen tulee osata käyttöjärjestelmän peruskäyttö. Opiskelijan tulee osata kirjoittaa tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla ja tehdä taulukkolaskentaohjelmalla tarvitsemiaan taulukoita. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä. Hänen on osattava kirjautua verkkopalustalle. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonkäsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä sekä omissa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskentaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan jatkokurssi
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.
Keskeinen sisältö	Esitysgrafiikka- ja piirtoohjelma. Digikuvan perusteet. Tietokantojen perusteet. Sähköpostin käyttö Tekstinkäsittelyn osaamisen syventäminen. Taulukkolaskennan osaamisen syventäminen.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkopalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää yhtä tekstinkäsittelyohjelmaa, hakea, tallentaa	Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintä-

<p>taa ja kopioida tiedostoja. Hänen on osattava etsiä internetistä tarvitsemaansa tietoa, osattava käyttää sähköpostia ja käyttää ohjattuna tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.</p>	<p>käsittelyn ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omassa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan ymmärtää salasanojen merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.</p>	<p>tekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omassa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.</p>
---	---	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan ammattisovellukset
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava käyttää vähintään yhtä hänen omaan ammattialaan liittyvää tietotekniikan sovellusohjelmaa. Hänen tulee omata valitun sovelluksen peruskäyttö ja valmiudet käyttää ohjelmaa oman alan tehtävissä. Lisäksi hänen tulee omata valmiudet hakea lisäkoulutusta alakohtaisiin sovellusohjelmiin.
Keskeinen sisältö	Alakohtaisesti valittu tietotekniikan sovellusohjelma.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija osaa valitun ammattisovelluksen peruskäytön.	Opiskelija osaa valitun ammattisovelluksen käytön ja osaa soveltaa sen käyttöä omalla ammattialallaan.	Opiskelija osaa valitun ammattisovelluksen käytön ja osaa soveltaa sen käyttöä omalla ammattialallaan. Hän pystyy itseopiskeluna omaksumaan ohjelman laajemmankin käytön. Tarvittaessa hän pystyy toimimaan ohjelman vertaistuke-na muille opiskelijoille.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Syventävä tietotekniikka
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omassa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä.

	Hänen on osattava tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgrafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda uusia tietokantoja Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.
Keskeinen sisältö	Esitysgrafiikkaohjelma. Kuvankäsittelyohjelma. Tietokantojen luominen ja käyttö. Tekstinkäsittelyn osaamisen syventäminen. Taulukkolaskennan osaamisen syventäminen.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1 ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä. Hän osaa suhtautua harkiten löytämäänsä informaatioon. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely- ja esitysgrafiikka-ohjelmia. Hänen on osattava ohjattuna taulukkolaskennan perusteet. Hänen on osattava ohjattuna muokata digikuvia kuvankäsittely-ohjelmalla (esim. kuvan rajaus). Hänen on osattava ohjattuna käyttää tietokantaohjelmaa.	Opiskelijan on osattava vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä. Hänen on osattava tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgrafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittely-ohjelmalla. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia opiskeluunsa. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda uusia tietokantoja. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä. Hänen on osattava monipuolisesti tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgrafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda ja suunnitella uusia tietokantoja. Opiskelijan on osattava käyttää monipuolisesti, hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TYÖELÄMÄTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija perehtyy työmarkkina- ja työsopimusikäntöön oman alansa näkökulmasta. Hän tuntee työelämän organisaatioita, osallistumisjärjestelmiä ja sopimusmenettelyjä niin, että kykenee osallistumaan niiden toimintaan ja kehittämiseen. Hän pystyy kehittämään omaa työtään ja työympäristönsä turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Opiskelija perehtyy oman alansa tarpeiden mukaisesti keskeiseen työlainsäädäntöön, sen tavoitteisiin ja valvontaan sekä Suomessa että ulkomailla.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Työnhaku ja työsopimus. Työntekijän ja työnantajan perusoikeudet ja -velvollisuudet. Ammatillinen järjestäytyminen, työehtosopimustietous, oman alan työehtosopimuksen ydinasiat. Työriidat ja niiden sovittelu. Työaikalaki, vuosilomalaki. Työntekijän sosiaaliturva. Työsuojelu ja työturvallisuus. Työvoima ja työllisyys. Työsuhteen päätyminen.
Toteutustapa	Lähiopetus kirjalliset tehtävät
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Työn- ja ammatin opetus työissäoppiminen
Arvioinnin toteutus:	-vaadittavat opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö
- arvosanan muodostuminen	-lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, koe

-arvioija -vaadittavat suoritukset	-opettaja -opetukseen osallistuminen, koe
---------------------------------------	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on tunnettava perusasiat suomalaisesta työelämästä.</p> <p>Hänellä on oltava taitoa etsiä työtä ja tehdä työsuhteeseen sopiva ja päättää työsuhteeseen.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava työntekijän perusoikeuksia ja -velvollisuuksia.</p> <p>Opiskelijan pitää tuntea työehtosopimuksen idea ja oman alan sopimuksen perusteet.</p> <p>Työntekijän perussosiaaliturvan tunteminen.</p>	<p>Opiskelijan on tunnettava keskeisiä suomalaisen työelämän asioita.</p> <p>Hänen on osattava suullinen, kirjallinen ja sähköinen työn hakeminen ja työsuhteeseen tekeminen koeaikoineen. Hänen on tunnettava työsuhteen päättämisen.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava oman alansa työehtosopimuksen keskeisimmät asiat.</p> <p>Opiskelija tuntee pääpiirteisesti työntekijän työsuhteeseen liittyvän sosiaaliturvan.</p>	<p>Opiskelijan on osattava itsenäisesti etsiä vastauksia kysymyksiin suomalaisen työelämän ilmiöihin.</p> <p>Hän osaa arvioida omat mahdollisuutensa työnhakijana ja työntekijänä.</p> <p>Opiskelija tuntee hyvin työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet.</p> <p>Opiskelija ymmärtää hyvin työehtosopimuksen merkityksen ja pääsisällön.</p> <p>Opiskelija tuntee työriidat, niiden sovittelun sekä neuvottelumenettelyn.</p> <p>Opiskelija osaa hyvin työsuhteesta johtuvan sosiaaliturvansa.</p> <p>Hän osaa oma-aloitteisesti etsiä tietoja ja ratkaisuja työelämän jokapäiväisiin ongelmiin ja ristiriitoihin.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	ETIIKKA
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa eritellä omaa elämäänsä, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työelämään, yritystoimintaan ja ammatteihin liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia. Opiskelijan osaa arvioida arvojen, normien, hyveiden ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa. Hän osaa keskustella eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä, käsitellä niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.</p> <p>Opiskelija osaa perustella omia arvovalintojaan ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta. Ammatillisissa ristiriitatilanteissa opiskelija osaa toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Opiskelija on halukas osallistumaan oman ammattialansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>Etiikka ja elämäntaito</p> <p>Ammattietiikka ja yhteiskuntaetiikka</p> <p>Oman alan ammattietiikka</p> <p>Yritys- ja liike-elämäetiikka</p> <p>Globaali etiikka</p>
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	<p>Arvioidaan T1-K5</p> <p>Opettajat</p> <p>Lähiopetukseen osallistuminen sekä oppimistehtävien ja/tai kurssin kokeen hyväksytyt suorittaminen</p>

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava käsitellä omaan elämäänsä liittyviä arvoja sekä eettisiä ja elämäntavallisia kysymyksiä</p> <p>osattava perustella omia arvovalintojaan</p>	<p>Opiskelijan on osattava eritellä omaan elämäänsä, ihmissuhteisiin ja ympäristöön liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia</p> <p>osattava tehdä eettisesti perusteltuja arvovalintoja ja arvioida niiden vaikutuk-</p>	<p>Opiskelijan on osattava eritellä omaan elämäänsä, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työelämään, yritystoimintaan ja ammatteihin liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia</p> <p>osattava tehdä eettisesti perusteltuja arvovalintoja ja arvioida niiden vaikutuk-</p>

osattava ratkaista toisten kanssa omaan alaan liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti kestäväällä tavalla	sia ihmisarvon näkökulmasta osattava ratkaista itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla	sia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta osattava ratkaista itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla erityisesti oman alansa työelämän kysymyksissä
osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla omaan ammattiin liittyvissä ristiriitatilanteissa	osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla ristiriitaisissa tilanteissa ja ymmärrettävä oman ammattialan arvopohjan ja eettisten periaatteiden tärkeyden	osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla ristiriitaisissa tilanteissa ja on oltava halukas osallistumaan oman ammattialansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	PSYKOLOGIA
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija perehtyy oppimisen perusmekanismeihin ja pystyy kehittämään omaa oppimisen taitoaan. Hän hankkii perustietoa havaitsemisesta, ajattelusta, persoonallisuudesta, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä tekijöistä. Tämän tiedon avulla hän pystyy ymmärtämään ja selittämään sekä omaa että muiden ihmisten käyttäytymistä. Hän oppii tunnistamaan omia ja toisten tunteita ja asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan. Hän osaa soveltaa psykologista tietoa eri tilanteissa ja kykenee kehittämään itsetuntemuksessa. Opiskelija perehtyy ryhmän ja tiimin toimintaan vaikuttaviin tekijöihin ja osaa soveltaa psykologista tietoa ryhmän ihmissuhteista ja vuorovaikutuksesta asiakaspalvelussa ja muussa vuorovaikutuksessa. Hän ymmärtää työpaikan ihmissuhteiden ja ilmapiirin merkityksen sekä osaa toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti. Lisäksi hän kykenee yhteistyöhön erilaisten ihmisten kanssa. Hän tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja työkuultuureja ja osaa toimia niiden mukaan. Opiskelija tietää motivaation vaikutuksen ihmisen tavoitteelliseen toimintaan työssä ja vapaa-aikana. Hän tietää motivaation ylläpitämistä ja edistämistä. Lisäksi hän oppii, miten sitoudutaan työhön ja samaistutaan ryhmään. Opiskelija tietää psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä. Hän osaa huolehtia omasta psyykkisestä työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistään sen heikkenemistä. Hän tietää omaan jaksamiseensa vaikuttavista psyykkisistä tekijöistä ja osaa välttää jaksamista uhkaavia tekijöitä. Hän tietää, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osaa tunnistaa niitä itsessään ja osaa tarvittaessa hakea apua niihin.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Psykologia 1 ov Ammatti- ja työpsykologia 1 ov
Kytkenäät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvioidaan T1-K5. Kumpikin opintojakso arvioidaan itsenäisenä. Opettajat Lähiopetukseen osallistuminen ja oppimistehtävien ja/tai kokeen hyväksytyt suoritukset

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä omien oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden tiedettävä psykologiset käsitteet ja ymmärrettävä, mitä ne tarkoittavat pyrittävä lisäämään itsetuntemustaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään	Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden ja pystyttävä ohjattuna kehittämään omaa oppimisen taitoaan tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää niitä ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle sekä kyettävä tunnistamaan omia tunteitaan ja asenteitaan	Opiskelijan on osattava ja ymmärrettävä oppimistapahtuman keskeiset mekanismit ja pystyttävä aktiivisesti kehittämään omaa oppimisen taitoaan tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen sitä eri tilanteissa ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle ja kyettävä selittämään ihmisen toimintaa niiden avulla sekä kyettävä tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä asenteita sekä hallitsemaan niitä tilan-

osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa	osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa sekä tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttuureja	teen mukaan osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa, tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttuureja ja osattava toimia niiden mukaan sekä ymmärrettävä työpaikan ihmissuhteiden dynamiikkaa ja osattava toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti
tiedettävä motivoituneeseen toimintaan vaikuttavat perusasiat	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan, tiedettävä motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä samaistumisen merkityksestä ihmisen toiminnalle	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan ja tiedettävä sen ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä osattava soveltaa sitä omaan toimintaansa sekä ymmärrettävä samaistumisen merkitys ihmisen toiminnalle
tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen sekä ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen, ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle sekä osattava toimia itse sitoutumista ja samaistumista edistävästi
tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja miten omaa toimintakykyä voidaan pitää yllä	tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osattava huolehtia omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan	tiedettävä psyykkisen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, osattava huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä sekä tietää omaan jaksamiensa vaikuttavista tekijöistä ja osattava välttää niitä
tiedettävä, mistä saa apua, tietoja ja neuvoja psyykkisiin ongelmiin	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla sekä tiedettävä mistä niihin saa apua ja neuvoja	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osattava tunnistaa niitä itsessään ja tarvittaessa hakea apua niihin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Psykologian perusteet
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija perehtyy oppimisen perusmekanismeihin ja pystyy kehittämään omaa oppimisen taitoaan. Hän hankkii perustietoa havaitsemisesta, ajattelusta, persoonallisuudesta, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä tekijöistä. Tämän tiedon avulla hän pystyy ymmärtämään ja selittämään sekä omaa että muiden ihmisten käyttäytymistä. Hän oppii tunnistamaan omia ja toisten tunteita ja asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan. Hän osaa soveltaa psykologista tietoa eri tilanteissa ja kykenee kehittämään itsetuntemuksessa. Opiskelija tietää motivaation vaikutuksen ihmisen tavoitteelliseen toimintaan työssä ja vapaa-aikana. Hän tietää motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä.
Keskeinen sisältö	Oppiminen Ajattelu Havaitseminen Persoonallisuuden ja minän kehittyminen Tunteiden hallinta Toiminnan tavoitteellisuus Motivaatio Samaistuminen ja sitoutuminen sosiaalisina ilmiöinä
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Oppimistehtävät
Kytkenät muihin opintoihin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus	Arvioidaan T1-K5. Arvosana muodostuu oppimistehtävien ja/tai kokeen perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä omien oppimistaitojen kehittämisen tär-	Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden	Opiskelijan on osattava ja ymmärrettävä oppimistapahtuman keskeiset mekanismit ja pystyttävä aktiivisesti kehittämään omaa oppi-

keyden	ja pystyttävä ohjattuna kehittämään omaa oppimisen taitoaan	misen taitoaan
tiedettävä psykologiset käsitteet ja ymmärrettävä, mitä ne tarkoittavat	tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää niitä	tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää soveltaen niitä eri tilanteissa
pyrittävä lisäämään itsetuntemustaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään	ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle sekä kyettävä tunnistamaan omia tunteitaan ja asenteitaan	ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnalle ja kyettävä selittämään ihmisen käyttäytymistä niiden avulla sekä kyettävä tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan
tiedettävä motivoituneeseen toimintaan vaikuttavat perusasiat	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan, tiedettävä motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä samaistumisen merkityksestä ihmisen toiminnalle	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan ja tiedettävä sen ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä osattava soveltaa sitä omaan toimintaansa sekä ymmärrettävä samaistumisen merkitys ihmisen toiminnalle

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammatti- ja työpsykologia
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija perehtyy ryhmän ja tiimin toimintaan vaikuttaviin tekijöihin ja osaa soveltaa psykologista tietoa ryhmän ihmissuhteista ja vuorovaikutuksesta asiakaspalvelussa ja muussa vuorovaikutuksessa. Hän ymmärtää työpaikan ihmissuhteiden ja ilmapiirin merkityksen sekä osaa toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti. Lisäksi hän kykenee toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä. Hän tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja työkulttureja ja osaa toimia niiden mukaan. Hän oppii, miten sitoudutaan työhön ja samaistutaan ryhmään. Opiskelija tietää psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä. Hän osaa huolehtia omasta psyykkisestä työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä. Hän tietää omaan jaksamiseensa vaikuttavista psyykkisistä tekijöistä ja osaa välttää jaksamista uhkaavia tekijöitä. Hän tietää, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osaa tunnistaa niitä itsessään ja osaa tarvittaessa hakea apua niihin.
Keskeinen sisältö	Työpaikan, ryhmän ja tiimin vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot Johtamistavat ja erilaiset työkultuurit ja niiden vaikutus toimintaan Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen Samaistuminen ja sitoutuminen sosiaalisina ilmiöinä Elämänhallinta Työssäjaksaminen Stressinhallinta
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Oppimistehtävät
Kytkenät muihin opintoihin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus	Arvioidaan T1-K5. Arvosana muodostuu arvioitavan oppimistehtävän ja/tai kokeen perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa	Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa sekä tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttureja	Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa, tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttureja ja osattava toimia niiden mukaan sekä ymmärrettävä työpaikan ihmissuhteiden dynamiikkaa ja osattava toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti
tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen sekä ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samaistumiseen, ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle sekä osattava

tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja kuinka omaa toimintakykyä voidaan pitää yllä	tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osattava huolehtia omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan	toimia itse sitoutumista ja samaistumista edistävästi
tiedettävä, mistä saa apua, tietoja ja neuvoja psyykkisiin ongelmiin	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla sekä tiedettävä, mistä niihin saa apua ja neuvoja	tiedettävä psyykkisen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, osattava huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä sekä oltava tietoinen omaan jaksamiseensa vaikuttavista tekijöistä ja osattava välttää niitä tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osattava tunnistaa niitä itsensä ja tarvittaessa hakea apua niihin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YRITYSTOIMINTA
Laajuus	1-3ov
Yleistavoitteet	Opiskelija ymmärtää yrittäjyyden työllistymismahdollisuutena. Opiskelija osaa suhtautua yrittäjyyteen oikein sekä oppii jäsentämään omaa työtään.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	- Yrityksen perustamiseen liittyvät prosessit ja perus toiminnot - yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa - asiakas palvelu - yrityksen talous
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Aktiivinen osallistuminen opetukseen, oppimistehtävät ja tentit. Opiskelijan itsearviointi ja kokonaisuutta opettavat opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tunnistaa yritystoiminnan peruskäsitteet ja hahmottaa yrityksen perustoiminnot	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä omalle ammattialalleen hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutus kannattavuuteen
tietää yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat	laatia ohjatusti yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat	laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat itsenäisesti
kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle	hahmottaa yritystoiminnan ja yrittäjyyden omassa ammatissaan	ymmärtää yritystoiminnan ja yrittäjyyden omassa ammatissaan

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 1
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	- Opiskelija osaa yritystoiminnan peruskäsitteet ja hänen on oppii hahmottamaan yritystoimintaa oman ammattialansa näkökulmasta. - Opiskelijan osaa eri yritysmuodot ja yritysmuodon valintakriteerit. - Opiskelijan osaa eri yritysmuotojen perustamiseen liittyvät asiakirjat. - Opiskelijan osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	- Yritystoiminnan perustoiminnot ja toimintaprosessit - Yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa - Yrityksen perustaminen - Yritysmuodot ja niiden merkitys yritystoiminnassa - Yrityksen kokonaisrahoitus - Kestävä kehitys yritystoiminnassa
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen	Tentit, oppimistehtävät ja aktiivinen osallistuminen opetukseen. Itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (opettajan valinnan mukaan)

- arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tenttien ja oppimistehtävien hyväksytysti suorittaminen
--	---

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osatta va tunnistaa yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät tietää yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat selvittää ohjatusti yritystoiminnan ympäristövaikutuksia	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit laatia ohjatusti yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat ottaa huomioon yritystoiminnan ympäristövaikutuksia	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä omalle ammattialalleen hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutus kannattavuuteen laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat itsenäisesti selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia omalla alallaan ja ottaa ne huomioon toiminnassaan

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 2
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on, että opiskelija suhtautuu myönteisesti yrittäjyyteen ja hänellä on asenteelliset edellytykset omatoimiseen yrittämiseen. Opiskelija oppii ymmärtämään, että yrittäjyys perustuu kunkin omaan yritteliäisyyteen sekä aktiiviseen ja luovaan toimintaan. Opiskelija oppii perustiedot yritystoiminnasta ja pystyy hahmottamaan yritystoimintaa oman ammattialan ja ammatissa toimimisen näkökulmasta, jolloin hänelle kehittyy realistinen käsitys omista mahdollisuuksistaan oman alansa yrittäjänä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Yrittäjyys Yrityksen toiminta-ajatus Liiketoimintasuunnitelma Yritysmuodot Perustamistoimet Markkinointi Yrityksen talous
Toteutustapa	Ammattialojen mukaan soveltaen opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö opettaja lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittujen opintosuoritusten tekeminen, koe

Aarviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on Tiedettävä elinkeinotoimintaan vaikuttavien säännösten keskeinen sisältö. Oma-aloitteisesti osattava arvioida mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä. Osattava ohjatusti kehittää pienimuotoisia liikeideoita sekä osattava laskea mahdollisen liiketoimintansa tuotot ja kustannukset.	Opiskelijan on tunnettava yrityksen perustamisvaiheet. Opiskelijan on osattava hakea tietoa itsenäisesti yrityksen perustamiseen tarvittavista seikoista.	Opiskelijan on Osattava kehittää ja arvioida erilaisia liikeideoita ja valita niistä itselleen sopiva. Opiskelijan on osattava asettaa liikeidealleen taloudellisia tavoitteita. Opiskelijan osattava laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat. Opiskelijan tulee hallita keskeiset asiakaspalveluun ja myyntiin vaikuttavat näkökohdat. Opiskelijan on osattava kustannuslaskennan perusteet sekä tuntea keskeiset laskelmat ja tunnusluvut.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 3
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelijan tulee osata hahmottaa yrityksen perustoiminnot ja toimintaprosessit sidosryhmäajattelun, yrityksen elinkaariajattelun ja yritystoiminnan ominaispiirteet. Opiskelijan osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa Yritystoiminnan ominaispiirteet Yrityksen perustoiminnot ja toimintaprosessit Yrityksen sidosryhmät Kokonaisrahoitus Riskien hallinta Kestävä kehitys yritystoiminnassa Henkilöstöhallinto
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tentit, oppimistehtävät ja aktiivinen osallistuminen opetukseen. Itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (opettajan valinnan mukaan) Tenttien ja oppimistehtävien hyväksytyt suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava Ohjatusti yritystoiminnan peruskäsitteet Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja tuntee joitakin yrityksen rahanlähteitä Selvittää yrityksen yritystoiminnan ympäristövaikutuksia Tunnistaa tavanomaisempia yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä Työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja osata toimia niitä noudattaen Tunnistaa yrityksen tyypillisimmät sidosryhmät	Opiskelijan on osattava Osattava yritystoiminnan peruskäsitteet Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnalle liiketaloudessa vakiintunein käsittein Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja selvittää yrityksen rahanlähteet ja rahan käyttö Selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia ja toimia ympäristövaikutukset huomioiden Tunnistaa yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä ja toimia niiden hallitsemiseksi Sidosryhmäajattelu ja pohtia verkostoitumisen etuja yrityksen kannalta ja tuntee joitakin verkostoitumismuotoja Yrityksen elinkaariajattelun ja jatkuvuuden merkitys Työyhteisöön liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja toimia niitä noudattaen	Opiskelijan on osattava Yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle liiketaloudessa vakiintunein käsittein Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutuksen kannattavuuteen Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja selvittää yrityksen rahanlähteet sekä rahan käytön ja rahoituksen ongelmat pääpiirteissään Selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia toimia ympäristövaikutukset huomioiden Tunnistaa yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä ja toimia niiden hallitsemiseksi Sidosryhmäajattelu ja pohtia verkostoitumisen etuja ja tuntee useita verkostoitumistapoja. Yrityksen elinkaariajattelun ja jatkuvuuden merkitys ja edellytykset Työsuhteisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja toimia niitä noudattaen ja työyhteisöään kehittäen ja tukien

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TERVEYSTIETO, VALINNAINEN
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa vaikuttaa terveyskäyttäytymiseensä vapaa-aikana ja työympäristössä.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Terveys ja sen edistäminen. Tavallisimpien kansantautien ehkäisy. Kasvu ja kehitys, ihmissuhteet, mielenterveys ja hyvinvointi. Pakollisen terveystiedon kurssin sisältöjen syventäminen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arviointi aktiivisuuden, harjoitustöiden ja kokeen perusteella.

Tavoitteet ja arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
---------------------	---------------	---------------------

<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä joitakin kansantauteja ehkäiseviä ja terveyttä edistäviä tekijöitä - ymmärrettävä joidenkin omien elämäntapojen yhteyden terveyteen - tiedettävä ihmissuhteiden merkitys mielenterveydelle ja mainittava joitakin mielenterveyden ongelmien ehkäisykeinoja <p>- suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet</p> <p>- suoritettava loppupentti</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä keskeiset tekijät kansantautien ehkäisyssä ja terveyden edistämisessä - pohdittava omien elämäntapojen merkitystä terveydelle ja oltava valmis muuttamaan niitä terveelliseen suuntaan - ymmärrettävä mielenterveyden merkitys itsensä kannalta - tiedettävä yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja niiden ehkäisykeinot <p>- suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet hyvin</p> <p>- suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä ja kansantautien yhteydet elämäntapoihin ja toimittava terveyttä edistävasti - osattava perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta - ymmärrettävä myönteisten ihmissuhteiden merkityksen mielenterveydelle itsensä ja ympäristönsä kannalta - toimittava elinympäristössään oman ja muiden ihmisten kannalta terveellä tavalla - tiedettävä yleisimmät mielenterveyden ongelmia ja häiriöitä aiheuttavia tekijöitä sekä niiden ehkäisy- ja hoitokeinoja <p>- suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet kiitettävästi</p> <p>- suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät</p>
--	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	LIIKUNTA
Laajuus	1-3 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan liikuntatarjontaa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistämiseksi niin opiskelun kuin työnteon aikana..
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Liikunnan harjoittaminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti. Vaihtoehtoisin liikuntalajeihin tutustuminen. Vaihtoehtoisesti oman liikuntasuunnitelman laatiminen, toteuttaminen ja seuranta opettajan harkinnan mukaan.
Arvioinnin toteutus:	Arvosana muodostuu aktiivisuudesta, asenteesta, taidosta, fyysisestä kunnosta ja yhteistyökykyisyydestä. Opettaja arvioi. Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.
- arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuttava järjestettyyn opetuksen asianmukaisin välinein ja varustein - suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella - osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen - oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet - suorittaa annetut tehtävät 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan - osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja tietojen kehittämiseen - oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen - omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen - osaa ryhmätoiminnan perusperiaatteet - suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä terveysliikunnan myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita - oltava liikunnallisilta taidoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä - asennoiduttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin - oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttää itseään kehittämään) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia - kykenee toimimaan itsenäisesti - osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti - suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Terveysliikunta
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveysliikuntatarjontaa oman hyvin-

	voinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistäjänä sekä opiskelun että työnteon aikana..
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Toiminta- ja työkykyä edistävän terveystieteiden eri muotoihin tutustuminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksessa, ja arviointi jatkuvan seurannan pohjalta. Arvioinnissa huomioidaan aktiivisuus ja asenne sekä fyysinen kuntoisuus ja yhteistyökykyisyys. Arvioinnin suorittaa opettaja. Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osallistuttava järjestettyyn opetukseen asianmukaisin välinein ja varustein suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa annetut tehtävät	Opiskelijan on osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja -tietojen kehittämiseen oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen osaa ryhmätoiminnan perusperiaatteet suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät	Opiskelijan on - ymmärrettävä terveysliikunnan myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita oltava liikunnallisilta tiedoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä asennoituttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttää itseään kehittäen) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia kykenee tarvittaessa toimimaan itsenäisesti osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Talviliikunta
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija oppii lajitaitoja, kokee ulkoliikunnan mielekkäänä ja saa fyysistä rasitusta. Opiskelija oppii käyttämään lähiympäristön liikuntamahdollisuuksia hyväkseen sekä löytää oman tavan harrastaa talvilajeja.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Koulun mahdollisuukisen ja opiskelijaryhmän valintojen mukaan, hiihto, luistelu, jääpelit ja laskettelu. Lajikohtaiset perustekniikat ja taidot. Fyysisen kunnan kohotus.
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Opintosuoritukset
Kytkenäät muihin opintokokonaisuuksiin	Opiskelijan liikunnallisuuden lisääminen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti.

Aarviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on -opittava perustaidot ja tiedot -pystyttävä sekä itsenäiseen että ryhmätyöskentelyyn. -osallistuttava asiallisista varusteista tunteille. -pystyttävä noudattamaan annettuja aikatauluja	Opiskelijan on -omattava hyvät lajitaidot ja tiedot. -oltava asenteeltaan positiivinen, yritteliäs ja aktiivinen.	Opiskelijan on -hallittava useimmat lajit. -oltava vastuullinen sekä itseään että muita kohtaan. -osattava käyttää paikkakunnan liikuntapalveluita. -pystyttävä kehittämään omaa kuntoa.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Joukkue- ja mailapelit
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä sisäistää reilun pelin periaatteet. Opiskelija oppii kurssiin kuuluvien pallope-

	lien perusteet ja säännöt.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Jalkapallo, koripallo, lentopallo, käsipallo, sähly, salibandy. Sulkapallo ja tennis. Lajiharjoitteet, lajien erityispiirteet, pelikäsityksen kehittyminen ja sääntöjen oppiminen.
Toteutustapa	Lähiopetustunnit, pelit Opintosuoritukset
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	peruskurssien taitojen ja tietojen syventäminen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, koe, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on -pystyttävä osallistumaan peleihin oppien säännöt ja noudattamaan niitä. Asusteet on oltava lajiin sopivat.	Opiskelijan on -omattava hyvät pelitaidot ja tiedot. -oltava aktiivinen ja kannustava pystyttävä toimimaan ryhmässä ja omatoimisesti.	Opiskelijan on -hallitsee useimpien pelien perusteet ja pystyy toimimaan tuomarina tarvittaessa.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAIDE JA KULTTUURI, VALINNAINEN
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Yksilö toimii monikulttuurisessa yhteiskunnassa työntekijänä ja yhteiskunnan jäsenenä. Työelämässä tarvitaan eri kulttuurien, erityisesti eurooppalaisen kulttuurin, taiteen vuorovaikutuksellisuuden ja käden taitojen ymmärtämistä. Kansainvälistyvään yritystoimintaan kuuluu kansallisen kulttuurin syvä tuntemus ja tietoja muista kulttuureista. Kulttuurien ytimessä on aina taide. Taito- ja taideaineen opinnot ovat tärkeitä ammativistyksen saamiseksi ja luovan persoonallisuuden monipuolisuuden kehittämiseksi. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja tuntee sen ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Hänen tulee tiedostaa esteettisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmeen merkitys sekä miten niitä voi hyödyntää ja kehittää taiteessa sekä omassa ammatissa. Opiskelijan tulee osata hankkia tietoa eri lähteistä ja hänen tulee osata muodostaa niistä kokonaisuuksia. Opiskelijan on osattava hyödyntää ammattialansa perinteitä. Hänen on osattava ottaa huomioon omassa toiminnassaan asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja, jolloin hänen tulee olla tietoinen, että taide ilmenee eri kulttuureissa erilaisena. Opiskelijan tulee osata suunnitella ja tehdä omien ajatuksiensa ja mielikuviansa avulla jokin taiteen tai taiteiden tuotos. Materiaalien valinnassa ja työskentelyssä hänen on osattava ottaa huomioon ekologisen kestävyuden ja taloudellisen työskentelyn vaatimuksia. Opiskelijan on osattava kriittisesti arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja tuotoksia ja käyttää saamaansa palautetta työskentelynsä kehittämiseen. Opiskelijan oman taideharrastuksen sisäistäminen.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Taide ja kulttuuri 1 ov / Pakollisten opintojen valinnaiset lisäopinnot
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	- arvosana muodostuu: jatkuva näyttö, vaadittavat opintosuoritukset ja harjoitustyöt, koe -opettaja / opiskelijan itsearviointi -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten, harjoitustehtävien ja kokeen suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on saavutettava osittain oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuuriarvojen tärkeys ammatissa ja yhteiskunnassa tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä ohjattuna hankkimaan tietoa ja muodostaa niistä yksinkertaisia kokonai-	Opiskelijan on saavutettava pääosin oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuurikysymysten yleisiä merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä hankkimaan ohjattusti uutta tietoa ja muodostaa niistä kokonaisuuksia	Opiskelijan on saavutettava oppimäärälle asetetut kokonaistavoitteet ja osoitettava aktiivista kiinnostusta ja osallistumista taide- ja kulttuurikysymyksiin tiedollisella alueella oltava selvillä taiteen ja kulttuurin käsitteistä ja kyettävä hankkimaan itsenäisesti uutta tietoa ja muodostaa niistä kiitettäviä kokonai-

<p>suuksia pystyttävä tuottamaan ohjatusti omia tuotoksia taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissa</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>-pystyttävä tuottamaan hyviä tuotoksia ja esityksiä taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>-osattava soveltaa esteettisiä arvoja taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava antaa kritiikkiä omista ja muiden tuotoksista ja kehittää omia tuotoksiaan kritiikin perusteella</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>suuksia pystyttävä itsenäisesti tuottamaan laadukkaita tuotoksia ja esityksiä taiteen ja kulttuurin parissa</p> <p>kyettävä soveltamaan taide- ja kulttuurioppimäärän sisällöstä osa-alueita oman koulutusalan käytäntöön ja ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava kriittisesti eritellä oppimäärään kuuluvia ilmiöitä sekä kyettävä esittämään kritiikkiä omista ja muiden tekemistä töistä</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>
---	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KULTTUURIEN TUNTEMUS
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on oltava selvillä siitä, että kulttuurisia tietoja - ja taitoja tarvitaan kaikissa sosiaalisissa tilanteissa. Kulttuurien tunteminen lisää kykyä ymmärtää myös omaa kulttuuriaan ja käyttäytymistään.</p> <p>Opiskelija on selvillä siitä, miten ihmisten päivittäinen toiminta eroaa eri kulttuureissa. Tähän kuuluvat esim. tutustuminen, tervehtiminen, vieraiden vastaanotto, fyysinen reviiiri, sopivuuden rajat keskusteltaessa sekä miesten ja naisten erilaiset roolit. Hänen tulee tuntea myös pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyviä ohjeita, sääntöjä ja menettelytapoja. Hänen on osattava toimia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa niin kotonaan kuin työympäristössään.</p> <p>Opiskelijan on osattava esittää toisten kulttuurien edustajille maansa kulttuuriopitteita, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä sekä tarkemmin oman alansa taitoja, työtapoja saavutuksia.</p> <p>Opiskelijan tulee tuntea oman ammattialansa erikoispiirteitä omassa maassaan ja muissa maissa.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>-käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä työtovereiden, asiakkaiden ja vieraiden kohtaaminen</p> <p>-organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan joustava käyttäytyminen</p> <p>-tavallisimpien oman maansa kulttuuriopitteiden tietämys, tunnistaminen ja esitleminen</p> <p>-Suomen ja lähimaiden keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen tunteminen ja vertaileminen</p> <p>-oman ammattialan erikoispiirteiden tunteminen ja kyky kertoa ne ulkomaalaisille</p>
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Opintosuoritukset ja harjoitustehtävät
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus:	
-arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten- ja kokeen suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> -osattava ohjattuna etsiä tietoa eroista ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja joissakin muissa maissa -pystyttävä kohtaamaan myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat. -osattava kertoa ulkomaalaisille vieraille joitakin keskeisiä asioita Suomesta ja ammattialastaan 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> -ymmärrettävä normaaliin kanssakäymiseen liittyvää tapakulttuuria ja osattava toimia vieraasta kulttuurista tulevien ihmisten kanssa -tunnettava ammattialansa perinteitä ja Suomen keskeisiä kulttuuriopitteita ja osattava esittää niitä toisen kulttuurin edustajille 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> -osattava toimia eri kulttuurista tulevien ihmisten kanssa ja ymmärrettävä normaaliin kanssakäymiseen liittyvä tapakulttuuri, myöskin kirjoittamattomat säännöt ja menettelyt -on oltava selvillä siitä, miten ihmisten päivittäinen toiminta eroaa eri kulttuureissa. Tähän kuuluvat esim. tutustumi-

<p>-osattava hakea ohjattuna tietoa vieraismaista ja niiden kulttuurista</p> <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ -osattava hakea omatoimisesti tietoa Suomen- ja muiden maiden kulttuureista sekä tunnistettava tuotteista ja työtavoista eri maista olevia kulttuuripiirteitä <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>	<p>nen, tervehtiminen, vieraiden vastaanotto, fyysinen reviiiri, sopivuuden rajat keskusteltaessa sekä miesten ja naisten erilaiset roolit.</p> <p>Hänen tulee tuntea myös pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyviä ohjeita, sääntöjä ja menettelytapoja. Hänen on osattava toimia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.</p> <p>- on osattava esittää toisten kulttuurien edustajille maansa kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä sekä tarkemmin oman alansa taitoja, työtapoja ja innovatiivisia saavutuksia.</p> <p>-tunnettava oman ammattialansa erikoispiirteitä omasta maastaan ja joistakin muista maista.</p> <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>
--	---	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Koulutusohjelmien tavoitteet

Kuljetuspalvelujen koulutusohjelman (autonkuljettaja, linja-autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvon-kuljettaja) suorittaneen on osattava toimia asiakaspalvelun ja kuljetusten tehtävissä. Hänen on osattava kuljettaa asiakkaita ja asiakkaan tuotteita kannattavasti ja turvallisesti sekä palvella asiakkaita. Hänen on tunnettava yhteiseurooppalaiset määräykset kuljettajaa koskevin osin ja osattava noudattaa niitä. Hänen on tunnettava ajoneuvonsa liikennekelpoisuuden vaatimukset ja osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden tekninen ja turvallinen toimivuus.

Hänen on hallittava tavallisimmat huoltotoimet ja käsityökaluin tehtävät varaosien vaihdot. Hänen on osattava kuormata ajoneuvo säädösten ja olosuhteiden sallimaan maksimikuormaan ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti, taloudellisesti ja vastuullisesti. Hänen on tunnettava kuljetuksiin liittyvät vakuutukset ja työhönsä liittyvät työsuojelusäädökset. Hänen on osattava kommunikoida ajoneuvojen ja kuljetusalan viestintävälineillä. Kuljettajalta vaaditaan ajokorttiasetuksen edellyttämä ajokortti, jonka saamiseksi on määritelty terveystaivauksia.

KULJETUSPALVELUJEN KOULUTUSOHJELMA, YHDISTELMÄAJONEUVONKULJETTAJA

Opintokokonaisuus	LOGISTIIKAN PERUSTAITOT
Laajuus	20 ov
Yleistavoitteet	<ul style="list-style-type: none">- Opiskelijan on ymmärrettävä varastoinnin ja kuljetusten merkitys tilaustoimitusketjussa sekä niihin kohdistuvat yleiset taloudellisuus- ja tehokkuusvaatimukset ja ymmärrettävä laadun ja laatujärjestelmien merkitys logistisen ketjun kaikissa vaiheissa sekä noudatettava annettuja toimintatapoja työssään.- Opiskelijan on tunnettava perusasiat ja ominaispiirteet sekä kotimaisista että kansainvälisistä logistiikkapalveluista, kuljetusteknologiasta ja kuljetusmuodoista sekä tunnistettava asemansa työtehtävän mukaisesti logistisessa ketjussa.- Opiskelijan on tunnettava varasto- ja kuljetusalan töihin liittyvän työläinsäädännön perusasiat sekä tiedettävä varasto- ja kuljetusalan yleisimmät työjärjestelyt ja työajat sekä noudatettava niitä työssään.- Opiskelijan on ymmärrettävä kuljetus- ja varastointialan työt palvelutöiksi ja ymmärrettävä asiakaspalvelun merkitys asiakastyytyvyyden luomisessa ja osattava toimia työssään asiakaslähtöisesti. Hänen on tunnistettava yrityksensä asiakasryhmät ja ymmärrettävä vuorovaikutus ja palvelutilanteessa vaikuttavat tekijät ja osattava käyttäytyä kaikissa tehtävissään kohteliaasti, asiakaslähtöisesti ja samanarvoisesti sekä yrityksen sisäisiä että ulkoisia asiakkaita kohtaan Hänen on ymmärrettävä vastuunsa työstään yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Hänen on osattava toimia reklamaatiotilanteessa.- Opiskelijan on tiedettävä sähkötekniikan peruslait ja pystyttävä suorittamaan yksinkertaisia sähkötekniisiä tarkasteluja ja laskuja sekä tunnettava sähköturvallisuuksimääräyksiä ja osattava huolehtia näiltä osin työpaikkansa työ- ja ympäristösuojelusta.- Opiskelijan on tunnettava varasto- ja kuljetusalan yleisimmät sähköjärjestelmät ja -laitteet sekä niiden toimintaperiaatteet. Hänen on tunnettava sähkölaitteiden turvallisuusmääräykset varasto- ja kuljetusalan työntekijän kannalta ja osattava ottaa ne huomioon työssään. Hänen on ymmärrettävä tapaturmavaara sähkölaitteiden käsittelyssä ja -asennuksissa ja osattava noudattaa sähkölaitteiden yhteydessä oikeita ja turvallisia työtapoja.- Opiskelijan on hallittava metallialan perustyöt, kuten sahaus, poraus, kierteitys, piirrottaminen, hionta, polttoleikkaus ja lämpökäsittely, ja osattava käyttää turvallisesti metallialan tyypillisimpiä käsityökoneita. Opiskelijan on tiedettävä eri hitsausmenetelmien soveltuvuus kuljetus ja varastoalan eri osa-alueille.- Opiskelijan on oltava perehtynyt alalla yleisimmin käytettyihin liitosmenetelmiin ja osattava tehdä liitoksia ruuviliitoksilla, niittaamalla, saumaamalla ja liimaamalla. Hänen on osattava tehdä yksinkertaisia korjaushitsauksia ja -juotoksia sekä tarkastaa omaa ja muiden hitsausta silmämääräisesti.- Opiskelijan on osattava käyttää taloudellisesti raaka- ja lisäaineita ja noudatettava kaikissa töissään palo- ja työturvallisuusmääräyksiä. Hänen on tunnettava tulityömenetelmät ja työvälineet ja tiedettävä, miten on toimittava erilaisissa vaaratilanteissa.- Opiskelijan on suoritettava EA1-koulutus ja hänen tiedettävä, miten säilyttää henkinen työkykynsä.

- Opiskelijan on tiedettävä hydrauliiikan ja pneumatiikan ero teoriassa ja käytännössä. Hänen on tunnettava mekatroniikkakomponentteja ja pystyttävä kokoomaan niistä ohjeen mukainen, toimiva laite. Opiskelijan on pystyttävä tunnistamaan yksinkertainen virheellinen toiminta tai rikkoutunut osa. Hänen on osattava korjata yksinkertaisia vikoja. Opiskelijan on osattava liittää kokonaisuuteen sähköinen ohjaus. Hänen on osattava suorittaa yksinkertaisia huoltotöitä hydraulisille ja pneumaattisille koneille ja laitteille. Opiskelijan on osattava hydrauliiikkaa, pneumatiikkaa ja ohjelmoitavia logiikkoja niin, että hän pystyy käyttämään ohjeiden mukaisesti tavanomaisia toimilaitteita.

- Opiskelijan on tiedettävä tietotekniikan kokonaiskuva ja sen merkitys yhteiskunnassa. Hänen on tiedettävä atk-laitteiden ja -ohjelmistojen käyttötavoista sekä toiminnan periaatteista ja hallittava alan perussanasto. Hänen on tunnistettava mikrotietokoneen laitteet ja niiden tärkeimmät osat ja osattava käyttää itsenäisesti mikrotietokonetta ja hallittava laitteiston käyttöön liittyvät perusasiat, kuten ohjelmien käynnistäminen ja sulkeminen, käyttöliittymän ja sen eri osien hallinta sekä muuttaminen omia tarpeita vastaaviksi. Opiskelijan on hallittava tiedon ylläpito ja osattava käyttää käyttöjärjestelmän yleisimpiä apuohjelmia.

- Opiskelijan on tunnettava organisaatioiden sisäisen ja niiden välisen tiedonsiirron toimintaperiaatteet ja ymmärrettävä organisaatioiden välisen tiedonsiirron kasvava merkitys varasto- ja kuljetustoiminnoissa. Hänen on tunnettava tunnistajärjestelmän periaatteet, joita ovat esimer kiksi viivakooditekniikan ja saattomuistien perusasiat ja yleisimmät oheislaitteet. Opiskelijan on osattava käyttää jotain viivakoodien lukulaitetta sekä osattava tulostaa mm. osoitetarroja oheislaitteilla. Hänen on tunnettava muut informaation välitysmahdollisuudet ja pystyttävä käyttämään yhtä niistä ohjeiden avulla.

- Opiskelijan on osattava toimia maltillisesti ja varovaisuutta sekä turvamääräyksiä noudattaen erilaisten koneiden ja laitteiden kanssa. Hänen on tunnettava trukinkuljettajan vastuut, velvollisuudet ja oikeudet sekä noudatettava niitä. - Opiskelijan on tunnettava vastapainotrukin rakenteelliset pääkohdat, kuten nostoelimet, voimansiirto-, ohjaus- ja jarrujärjestelmät. Hänen on osattava käyttää vastapainotrukin hallinta- ja kuormankäsittelylaitteita.

- Opiskelijan on tunnettava trukinkuljettajan työturvallisuusmääräykset sekä henkilönostoihin liittyvät säädökset. Hänen on tunnettava trukin vakavuuteen vaikuttavat tekijät ja osattava ottaa ne huomioon päivittäisessä työskentelyssään. Opiskelijan on osattava varmistaa kuljetettava taakka ja käsiteltävä taakkoja työturvallisuusohjeita noudattaen. Hänen on osattava valita oikeat ajolinjat ja käsiteltävä trukkia tehokkaasti ympäristöään vaarantamatta tai vahingoittamatta. Opiskelijan on osattava joustava ja turvallinen pinoamistekniikka lattialle, kuormalavahyllyyn ja ajoneuvon kuormatilaan.

- Opiskelijan on osattava suorittaa trukin päivittäinen ajoonlähtötarkastus sekä vastuulleen annetut trukin päivittäis- ja määräaikaishuollot. Hänen on osattava työturvallisuusmääräykset huomioiden ladata ja vesittää trukin akut sekä vaihtaa nestekaasupullo. Opiskelijalla on oltava trukinkuljettajan ajolupa.

- Opiskelijan on tunnettava erilaisten tuotteiden pakkausmateriaalit ja -vaihtoehdot. Hänen on tunnettava pakkausten standardin mukainen mitoituksen ja moduloinnin periaate ja kotimaan kuljetuspalveluvaihtoehtojen vaatimukset pakkaamiselle. Hänen on osattava yhdistellä ja pakata kappaletavaralähetys taloudellisen pakkaustavan periaatteita noudattaen.

- Opiskelijan on tunnettava tyypillisimmät pakkaamon apuvälineet ja laitteet, kuten vannehtimis- ja kiristekalvolaitteet, sekä osattava käyttää niitä turvallista ja ergonomista työtapaa noudattaen lähetystä vahingoit tamatta tai materiaalia hukkaamatta. Hänen on osattava tehdä pahvikartongista kääre sekä teipata ja niitata pakkaus siististi ja pitävästi.

- Opiskelijan on osattava lavakaulusten käyttö ja osattava sekä koota että purkaa yleisimmät monikäyttöpakkaukset. Hänen on noudatettava yrityksen ympäristöohjeita pakkaamisessa, pakkausmateriaalin käytössä ja talteenotossa.

- Opiskelijan on tiedettävä, mitä asiakastietoja pakkaukseen on merkittävä kotimaan kuljetuksissa. Opiskelijan on tunnettava yleisimmät pakkausten käsittely- ja varoitusmerkinnät, niiden sijainti ja määrä sekä kollissa että kuljetuspakkauksessa. Hänen on osattava tehdä pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkinnät oikein an-

	<p>nettuja ohjeita noudattaen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on tiedettävä, mitä yksiköinnillä tarkoitetaan kuljettamisessa, sekä tunnettava eri kuljetusmuotojen ja tuoteryhmien yleisimmät kollityypit ja kuljetusyksiköt. Hänen on osattava pakata kappaletavaralähetys oikeaan järjestykseen kuormalavalle, rullakkoon, häkkiin ja kuormatilaan. Opiskelijan on osattava tehdä sitova lavakuorma. - Opiskelijan on osattava punnita kappaletavaralähetys yleisimpiä punnitusvälineitä käyttäen. Hänen on osattava mitata ja kuutioida lähetys. Opiskelijan on tunnettava rahdin muodostamisperiaatteet ja tiedettävä, milloin kyseessä on paino-, tilavuus- ja lavametrierusteinen rahditus kotimaan maantiekuljetusten yleisimpien rahditusperusteiden mukaisesti. - Opiskelijan on hallittava kuormanvarmistamisen ja sijoittamisen perusteet. Hänen tulee osata sijoittaa kuorma kuormatilaan ja varmistaa kuorma tieliikennelain edellyttämään varmuuteen ennen kuljetuksen aloittamista. - Opiskelijan on osattava lukea rahtikirjaa ja sen merkintöjä sekä ymmärrettävä rahtikirjatietojen tarkoitus. Hänen on tunnettava vaarallisten aineiden kuljettamiseen liittyvät yleisimmät rahtikirjamerkinnot ja osattava täyttää rahtikirja oikein. Hänen on tunnettava kollitarkastuksen periaatteet ja osattava verrata rahtikirjan tietoja lähetyskseen silmämääräisesti. Opiskelijan on tunnettava varauman merkitys ja osattava tehdä varauma oikein ja oikea-aikaisesti saamia ohjeita noudattaen. Opiskelijan on tunnettava kuljetusten vastuut ja velvollisuudet tiekuljetussopimusten mukaisesti. - Opiskelijan on tunnettava FIN-vaihtokuormalavajärjestelmän keskeiset säännöt ja osattava erottaa vaihtokelpoinen kuormalava kertakäyttölavasta ja osattava lähettää oikea kuormalava eri vastaanottajille ohjeiden mukaan. Opiskelijan on osattava tarkastaa FIN-vaihtokuormalavan vaihtokelpoisuus silmämääräisesti. Hänen on tunnettava lavakirjanpidon periaatteet sekä muut menettelytavat lavavelan suorittamiseksi ja osattava toimia lavavelkatapauksissa oikein yrityksen ohjeita noudattaen. - Opiskelijan on tunnettava vastuunsa lavanvaihtotapahtumassa ja ymmärrettävä vaihtokuormalavojen taloudellinen merkitys. Hänen on osattava käsitellä kuormalavoja niitä vahingoittamatta.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>logistiset perustaidot. asiakaspalvelutilanteen hoitaminen. sähkötekniikan perustaidot. metallitöiden perustaidot. tulitöiden valvonta. ensiaputaidot. mekatroniikkatöiden perustaidot. tietotekniikka, tietokoneen peruskäyttö ja tiedon hallinta. logistiikan telematiikan perustaidot. trukinajotaito pakkaustekniikan hallinta. pakkausten merkintöjen tekeminen. kuljetusyksikön koostaminen. rahdituspainon määrittäminen. kuorman varmistaminen. rahtikirjan käyttäminen. kuormalavan vaihtotapahtuma.</p>
Kytkenäät muihin opintokoonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	
Opintojen ohjaus	Opintokokonaisuus sisältää mm. ammatillisiin opintoihin ohjaamista, ammatillisen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä henkilökohtaisen opetussuunnitelman teon.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - tunnistettava eri kuljetusmuodot.	Opiskelijan on - tunnettava kuljetusalan töihin liitty-	Opiskelijan on - osattava tehdä ja selvittää kirjallisesti

<ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä alan keskeiset käsitteet. - suorittanut ensiapukurssin. - ymmärrettävä tapaturmavaara sähkölaitteiden käsittelyssä ja osattava noudattaa sähkölaitteiden yhteydessä oikeita ja turvallisia työtapoja - tunnistettava yleisimmissä metallitoissa käytettävät laitteet ja materiaalit - osattava tehdä metallitöihin kuuluvan perustyö. - osattava suorittaa tulitöihin liittyvä valmistelu sekä toiminnan aikainen turvajärjestely - noudatettava annettuja työaikoja. - osattava käyttää henkilökohtaisia suojaimeja. - kyettävä työskentelemään työryhmän jäsenenä - osattava kertoa mitä työvaihetta on tekemässä - osattava tehdä yksinkertaisia asiakirjoja tekstinkäsittelyohjelmalla ja yksinkertaisia taulukoita taulukkolaskentaohjelmalla - osattava käyttää sähköpostia ja etsiä tietoja Internetistä - osattava käyttää viivakoodien lukuja tulostuslaitteita - osattava suorittaa trukin ajoon lähtötarkastus vastapainotrukille - osattava tehdä siisti pahvikartonkikääre teippaamalla ja nitomalla - osattava käyttää vannehtimis- ja kiristekalvokonetta turvallista työtapaa noudattaen - osattava lajitella syntyvät jätteet - osattava käyttää rahtikirjaa - osattavaa tarkastaa kollien (lähetyksen) kunto 	<p>vän työlaainsäädännön perusasiat</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä ja kuljetusalan yleisimmät työjärjestelyt ja työajat sekä noudatettava niitä työssään - osattava tehdä jokamiehen sähkötyöt mm. sähköpistokkeen vaihto. - osattava hitsata silmämääräisesti hyväksyttävä hitsausliitos yhdellä hitsauslaitteella. - osattava koota opastettuna käytettävistä mekatronikkaosista yksinkertainen, toimiva kokonaisuus. - osattava pinota tavara työturvallisuusmääräyksiä noudattaen lattialle - osattava ladata ja vesittää trukin akku ja vaihtaa nestekaasusäiliö turvallista työtapaa noudattaen. - osattava valita ohjeiden mukainen pakkaus kuhunkin lähetykseen - osattava tehdä pakkaukseen osoite-, käsittely- ja varoitusmerkinnät saamaan ohjeita noudattaen - osattava tavarann punnitus ja kuutiointi - kyettävä työssään vaadittavaan asiakaspalveluun - kyettävä varmistamaan kuorma si-dontaliinoilla. 	<p>miten tekee, sekä osattava kehittää tekemäänsä</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä kuljetusten merkitys tilaus-toimitusketjussa sekä niihin kohdistuvat yleiset taloudellisuus- ja tehokkuusvaatimukset - tunnettava perusasiat ja ominaispiirteet sekä kotimaisista että kansainvälisistä logistiikkapalveluista, kuljetusteknologiasta ja kuljetusmuodoista - ymmärrettävä laadun ja laatujärjestelmien merkitys logistisen ketjun kaikissa vaiheissa sekä noudatettava annettuja toimintatapoja työssään - tunnistettava asemansa työtehtävän mukaisesti logistisessa ketjussa
---	---	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet. Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

<p>Keskeinen osaaminen, mikä näytetään</p>	<p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: työaikojen noudattaminen, työjärjestelyjen tekeminen, asiakaspalvelutilanteen hoitaminen kuljetukseen liittyvä tiedonhallinta ja kuljetusasiakirjojen laatiminen kuljetukseen liittyvän viestinnän taito trukin ja muiden tavarankäsittelylaitteiden käyttö pakkausmenetelmien ja materiaalien hallinta pakkausmerkintöjen tekeminen ja lukeminen tavaraerien yhdistelyn periaatteiden tuntemus kuljetustyön hinnoitteluun liittyvän tiedon merkitseminen rahtikirjaan kuorman kuljetusyksikköön sijoittelu ja varmistaminen kuorman asiapapereiden käyttö kuormankäsittely-yksiköiden tuntemus ja koostaminen rahduspainon määrittelemine lavan vaihtotapahtuman hallinta.</p> <p>Osaaminen kohdistuu pääasiassa logistiikan kokonaisprosessin materiaalivirtaosaan, jolla tarkoitetaan tuotteiden ja hyödykkeiden siirtämistä tuottajalta asiakkaalle.</p> <p>Logistiikan vaikutus tuottajan ja asiakkaan välillä:</p>
---	--

	<p>tarkastaa työlaitteen ennen käyttöä.</p> <p>valitsee oikean polttoaineen käyttämäänsä työlaitteeseen.</p> <p>lataa tai tankkaa trukin tai muun tavarankäsittelylaitteen.</p> <p>lajittelee syntyvät jätteet oikein.</p> <p>palvelee asiakasta asiallisesti.</p> <p>soittaa puhelimella ja vastaa puhelimeen.</p>	<p>kuormatilaan.</p> <p>käyttää ja huoltaa kuormankäsittelylaitteita turvallisesti.</p> <p>lisää oikeita aineita päivittäistarkastuksissa tarkastettaviin kohteisiin.</p> <p>käyttää tuenta- ja pakkausmateriaalia taloudellisesti.</p> <p>luo myönteistä ilmapiiriä asiakaspalvelutilanteessa.</p>	<p>edellyttämällä tavalla.</p> <p>käyttää kuormankäsittelylaitteita tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti, ja hänellä on trukinajolupa.</p> <p>käyttää oikeita aineita ja tarvikkeita huoltaessaan laitteita.</p> <p>käyttää kuljetuksiin liittyvää tieto- ja viestintätekniikkaa.</p> <p>selvittää ongelmatilannetta sovittelevasti ja rakentavasti.</p>
Työn perustana olevan tiedon hallinta	<p>punnitsee ja kuutioi lähetyksen.</p> <p>tietää, mikä on kolli.</p> <p>tuntee kuormalavajärjestelmät.</p>	<p>määrittelee lähetyksen tilantarpeen kuormatilassa.</p> <p>tuntee kuormalavakoot.</p>	<p>muuttaa lavametrejä ja kuutioita rahduspainoksi.</p> <p>tekee varauman oikein ja tuntee tiekuljetussopimuslain vastuut.</p>
Työturvallisuuden hallinta	<p>käyttää lakisääteisiä suojavälineitä.</p> <p>perehtyy vieraaseen laitteenseen niin, ettei aiheuta vaaraa itselle tai ympäristölle käyttäessään laitetta.</p> <p>siistii työpisteensä.</p>	<p>käyttää suojavälineitä ja suojavaatteita työssään.</p> <p>perehtyy vieraaseen laitteenseen ennen käyttöä ja käyttää sitä varovasti.</p> <p>siivoaa työtilansa.</p>	<p>huolehtii käyttämiensä suojavälineiden kunnosta ja puhtaudesta.</p> <p>perehtyy vieraaseen laitteenseen huolellisesti ja huolehtii, ettei työskentelyalueella ole asiaankuulumattomia henkilöitä.</p> <p>huolehtii työpaikkansa siisteydestä omatoimisesti.</p>
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen	<p>noudattaa työaikoja.</p>	<p>pukeutuu työn edellyttämällä tavalla.</p> <p>toimii yhteistyössä muiden kanssa.</p>	<p>kantaa vastuuta saamansa tehtävän valmiiksi saamisesta.</p> <p>toimii asiakaslähtöisesti.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	AJONEUVON HUOLTAMINEN
Laajuus	5 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on osattava suorittaa käytössään olevalle ajoneuvolle kuuluva ajon lähtötarkastus ja ajon lopettamista seuraava tarkastus. Hänen on ymmärrettävä millaiset puutteet ajoneuvossa estävät ajotehtävän aloittamisen sekä osattava saattaa ajonlähtötarkastuksessa ja ajonlopetustarkastuksessa havaitut viat ja puutteet kuntoon ajoneuvon huoltokirjaan tukeutuen. Opiskelijan on pystyttävä informoimaan työnantajaa tekemistään havainnoista sekä keskustelemaan erilaisista korjausvaihtoehdoista ja hänen on ymmärrettävä ajoneuvon kunnonseurannan merkitys ajon taloudellisuuteen ja käyttövarmuuteen.</p> <p>Opiskelijan on kyettävä seuraamaan ajoneuvon renkaiden kuntoa ennen ajon lähtöä, ajotehtävän aikana ja ajotehtävän päättyessä. Hänen on kyettävä vaihtamaan rengas työturvallisesti ajoneuvossa olevia työkaluja käyttäen. Opiskelijan on hallittava ajoneuvon rengaskartoitus.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava auton sähköjärjestelmän perusteet. Hänen on pystyttävä auton käyttöohjekirja apunaan suorittamaan normaalit sähköjärjestelmän huollot, korjaukset ja lisälaitesennukset. Opiskelijan on pystyttävä vaihtamaan ajoneuvoonsa oikean kokoiset polttimot, varokkeet ja pistokkeet tieoloissa jotta ajotehtävää voidaan jatkaa.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava ajoneuvon polttoainejärjestelmän perusteet. Hänen</p>

	<p>on kyettävä tekemään polttoainejärjestelmän normaalihuolto. Hänen on pystyttävä vaihtamaan polttoainejärjestelmän suodattimet ja ilmaamaan järjestelmä tieoloissa. Hänen on pystyttävä määrittelemään yksinkertaiset viat ja informoimaan niistä korjaamohenkilökunnalle.</p> <p>Opiskelijan on tunnistettava ajon aikana ajoneuvossa ilmenevät viat auton mittaristojen ja varoitusvalojen perusteella. Hänen on pystyttävä tulkitsemaan saamaansa informaatiota siten, että hän kykenee päättämään, onko ajotehtävän jatkaminen mahdollista vaurioittamatta ajoneuvoa. Hänen on pystyttävä kommunikoimaan ilmenneistä vioista korjaamohenkilökunnan kanssa.</p> <p>Opiskelijan on osattava opastettuna suorittaa ajoneuvon normaalit kausi- ja määräaikaishuollot ja ymmärrettävä ennakoivan huollon merkitys kuljetustaloudelle ja toimintavarmuudelle. Hänen on kyettävä suorittamaan alustan ja hallintalaitteiden korjaukset, jotka tehdään ilman erikoistyökaluja. Hänen on kyettävä toiminaan korjaamohenkilön apuna varsinaisissa korjaus- ja huoltotehtävissä sekä osattava töissään noudattaa työturvallisuusmääräyksiä..</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<ul style="list-style-type: none"> - ajoonlähtö- ja ajonlopetustarkastus - renkaan vaihto - oikean kokoisten polttimoiden, varokkeiden ja pistokkeiden vaihtaminen tieoloissa - polttoainejärjestelmän suodattimien vaihto ja järjestelmän ilmaus - vian tason tunnistaminen - päivittäinen huolto
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus:	
<ul style="list-style-type: none"> -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset 	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää ajoneuvon ohjekirjoja - suorittaa ajoonlähtötarkastus ohjekirjan avulla - tehdä ajon lopetustarkastus ohjekirjan avulla - vaihtaa rengas ajoneuvossa olevia työkaluja käyttäen - vaihtaa ajoneuvon oikean kokoinen polttimo, varoke ja pistoke ohjekirjaa apunaan käyttäen - vaihtaa polttoainejärjestelmän suodatin ja ilmata järjestelmä - noudattaa työssään työturvallisuusmääräyksiä - lajitella syntyvät jätteet - toimia ryhmän jäsenenä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava suorittaa käytössään olevalle ajoneuvolle kuuluva ajoon lähtötarkastus ja ajon lopettamista seuraava tarkastus. - on ymmärrettävä millaiset puutteet ajoneuvossa estävät ajotehtävän aloittamisen. - pystyttävä informoimaan työnantajan tekemistään havainnoista sekä keskustelemaan erilaisista korjausvaihtoehtoista. - kyettävä seuraamaan ajoneuvon renkaiden kuntoa ennen ajoon lähtöä, ajotehtävän aikana ja ajotehtävän päättyessä - pystyttävä vaihtamaan ajoneuvonsa oikean kokoiset polttimet, varokkeet ja pistokkeet tieoloissa jotta ajotehtävää voidaan jatkaa - tunnettava ajoneuvon polttoainejärjestelmän perusteet - pystyttävä määrittelemään yksinkertaiset viat ja informoimaan niistä korjaamohenkilökunnalle. - osattava opastettuna suorittaa ajoneuvon normaalit kausi- ja määräaikaishuollot ja ymmärrettävä ennakoivan huollon merkitys kuljetustaloudelle ja toimintavarmuudelle 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava saattaa ajoonlähtötarkastuksessa ja ajonlopetustarkastuksessa havaitut viat ja puutteet kuntoon ajoneuvon huoltokirjaan tukeutuen - ymmärrettävä ajoneuvon kunnonseurannan merkitys ajon taloudellisuuteen ja käyttövarmuuteen - hallittava ajoneuvon rengaskartoitus - tunnettava auton sähköjärjestelmän perusteet - pystyttävä auton käyttöohjekirja apunaan suorittamaan normaalit sähköjärjestelmän huollot, korjaukset ja lisälaitteiden suoritukset - kyettävä tekemään polttoainejärjestelmän normaalihuolto - pystyttävä vaihtamaan polttoainejärjestelmän suodattimet ja ilmaamaan järjestelmä tieoloissa -tunnistettava ajon aikana ajoneuvossa ilmenevät viat auton mittaristojen ja varoitusvalojen perusteella - pystyttävä tulkitsemaan saamaansa informaatiota siten, että hän kykenee päättämään, onko ajotehtävän jatkaminen mahdollista vaurioittamatta ajoneuvoa - pystyttävä kommunikoimaan ilmenneistä vioista korjaamohenkilökunnan kanssa - kyettävä suorittamaan alustan ja hallintalaitteiden korjaukset, jotka tehdään ilman erikoistyökaluja - kyettävä toiminaan korjaamohenkilön apuna varsinaisissa korjaus- ja huolto-

		tehtävissä sekä osattava töissään noudattaa työturvallisuusmääräyksiä
--	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	<p>Näytön toteuttaminen ja vaativuus mitoitetaan vastaamaan autonkuljettajan päivittäisessä toiminnassa tarvitsemia tietoja ja taitoja.</p> <p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: ajoonlähtötarkastuksen ja ajon lopettamista seuraavan tarkastuksen tekeminen päivittäinen huolto, ajoneuvon kunnan seuranta ja mahdollisten vikojen tason arviointi.</p> <p>Näytön suorittaja kertoo työnantajalle havainnoistaan auton ollessa paikoillaan sekä ajon aikana havaitsemistaan toimintavioista. Hän kertoo myös näkemistään tai kuulemistään epätavallisuuksista moottorin, voimansiirron, jarrujen, ohjauslaitteiden tai muiden laitteistojen toiminnassa. Hän pystyy tulkitsemaan kojetaulun antaman informaation sekä osaa ajon jälkeen arvioida ajoneuvon kunnan ja siisteyden.</p> <p>Päivittäisessä huollossa opiskelija kytkee latauslaitteen akkuihin sekä käynnistää ajoneuvon käynnistysapua hyväksikäyttäen. Hän hallitsee ajoturvallisuuden kannalta välttämättömien laitteiden (kuten peilien ja pyyhkimien) korjaukset sekä osaa täydentää tarvittavat nesteet ja voiteluaineet. Esimerkki näytöstä</p> <p>Ajoonlähtötarkastusta tehdessään näytön suorittaja arvioi ajoneuvon käyttökelpoisuuden tarkastamalla valojen kunnan ja toiminnan pyörät (niiden kunnan, kuluneisuuden, ilmanpaineen ja kiinnityksen sekä mahdolliset vieraat esineet) ajoneuvon turvallisen käytön vaatimat nesteet muut turvallisen liikennöinnin edellyttämien laitteiden (kuten peilien, lasien ja valojen) puhtauden ajoneuvon siisteyden lainsäädännön vaatimien laitteiden toimintakunnan.</p> <p>Lisäksi opiskelijan tulee varmistua kuormatilän ja mahdollisen kuorman kiinnityksestä</p>
Näyttöympäristö	<p>Opintokokonaisuuden näyttö kohdistuu käytössä olevaan ajoneuvoon, jolla tässä tarkoitetaan autoa tai perävaunua.</p> <p>Työt tehdään yksilösuorituksena, ja niissä käytetään ensisijaisesti ajoneuvoon kuuluvia työkaluja. Työt on kyettävä tekemään kuljettajan todellisia tilanteita vastaavissa oloissa, myös ulkotiloissa.</p> <p>Näytössä tarvittavia materiaaleja, tarvikkeita ja työvälineitä on oltava helposti saatavissa, jotta näyttö voidaan suorittaa loppuun. Näitä ovat nesteet, öljyt, polttimet, suodattimet ja muut materiaalit ja työkalut.</p>
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työtehtävän hallinta	<p>suorittaa ajoneuvolle ajoonlähtötarkastuksen ja ajamisen lopetustarkastuksen ohjekirjoja hyväksikäyttäen.</p> <p>vaihtaa polttonestesuodattimen ajoneuvoon siten, että moottorin käynnistäminen on vaihdon jälkeen mahdollista.</p> <p>suorittaa turvallisen ajon kannalta välttämättömät neste- ja ilmatäydennykset.</p>	<p>informoi korjaamoja havaitsemistaan vioista ja arvioi, voiko ajoneuvolla ajaa.</p> <p>osaa kytkeä mm. akun lataukseen ja suoriutuu akun puhtauteen ja mittauksiin liittyvistä tehtävistä.</p> <p>suoriutuu vuodenaikojen vaihtelun vaatimista huoltotoimista.</p>	<p>informoi korjaamoja havaitsemistaan vioista ja keskustelee erilaisista korjausvaihtoehdoista.</p> <p>suoriutuu sellaisista alusta- ja hallintalaitteiden korjauksista, jotka eivät vaadi erikoistyökalujen käyttöä.</p>
Työn perustana olevan tiedon hallinta	hallitsee ajoneuvon perusrakenteen siinä määrin, että saavuttaa päämäärän annettuja ohjeita noudattaen.	reagoi kojetaulun informaatioon tai ajoneuvon poikkeukselliseen toimintaan.	ymmärtää, millaiset viat ajoneuvossa estävät ajotehtävän aloittamisen tai jatkamisen.

			ymmärtää ajoneuvon kunnan seurannan vaikutuksen taloudellisuuteen ja käyttövarmuuteen. tuntee ajoneuvon sähkö- ja polttonestejärjestelmän perusteet.
Työturvallisuuden hallinta	noudattaa työturvallisuudesta ja jätteiden käsittelystä annettuja ohjeita ja määräyksiä.	noudattaa työturvallisuudesta ja jätteiden käsittelystä annettuja ohjeita ja määräyksiä.	noudattaa työturvallisuudesta ja jätteiden käsittelystä annettuja ohjeita ja määräyksiä.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen	pystyy toimimaan toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa ja noudattaa annettuja ohjeita.	pystyy toimimaan toisten ihmisten kanssa tai tiimin jäsenenä sekä ottaa heidät huomioon ja noudattaa tehtyjä sopimuksia.	selviytyy erilaisista vuorovaikutustilanteista itsenäisesti ja pystyy toimimaan toisten ihmisten kanssa tai tiimin jäsenenä ottaen toiset huomioon omassa toiminnassaan.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KULJETTAMINEN
Laajuus	20 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on osattava kuljettaa kuorma-autoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti erilaisissa ajo-oloissa ja liikenneympäristöissä. Hänen on osoitettava toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan. Opiskelijan on osattava ottaa huomioon työ- ja ajoaikoja koskevat määräykset. Opiskelijan on suoritettava hyväksytysti ajoneuvohallinnon yksikön hyväksymän opetusohjelman mukainen BC-ajoneuvoluokan kuljettajatutkinto.</p> <p>Opiskelijan on tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen ajoon. Hänen on osattava ajaa taloudellisesti ja osattava ajaessaan huomioida keli- ja tieolosuhteet, ajoneuvon tekniset ominaisuudet ja kuormitus taloudellisen ajamisen kannalta. Opiskelijan on kyettävä ajoneuvoa käyttäessään minimoimaan ajoneuvon aiheuttamat ympäristökuormitukset. Opiskelijan on hallittava kuljetuksiin liittyvien kustannusten perusteet ja pystyttävä määrittelemään, mistä kuljetuskustannukset muodostuvat.</p> <p>Opiskelijan on osattava kuormata ajoneuvo siten, etteivät ajoneuvolle sallitut mitat ja massat ylitä. Hänen on osattava ottaa huomioon kuorman vaikutus ajoneuvon ajettavuuteen. Hänen on osattava ottaa huomioon kuorman erityisvaatimukset, kuten nostokohdat, kuljetuslämpötila jne. Hänen on osattava huomioida kuorman vaatimukset ajotehtävän aikana.</p> <p>Opiskelijan on osattava valita ja toteuttaa optimaalinen reitti osoitetiedon perusteella ja tarvittaessa hyödyntää logistiikan telemaattisia järjestelmiä. Opiskelijan on tiedettävä kuljetuskustannusten muodostuminen sekä kuljettajan toiminnan vaikutukset niihin. Opiskelijan on pystyttävä soveltamaan kuljetuksien ohjauksessa asiakaspalvelun perusteita.</p> <p>Opiskelijan on huomattava ajoneuvon käyttäytymisestä, mittaristosta tai merkkivaloista ajoneuvon kunnossa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat ajoneuvon liikennekelpoisuuteen. Opiskelijan on pystyttävä saadun informaation perusteella tekemään vika-analyysi ja päättämään, voidaanko kuljettamista jatkaa.</p> <p>Opiskelijan on suoritettava vaarallisten aineiden maantiekuljetusmääräysten mukainen ADR-ajolupa. Opiskelijan on osattava työssään noudattaa vaarallisista aineista annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Opiskelijan on pystyttävä soveltamaan jätehuoltolain velvoitteita kuljetusyrittäksessä.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>turvallinen liikennöinti.</p> <p>kuljetustalous</p> <p>kuorman hallinta.</p> <p>kuljetuksien ohjaus</p> <p>kuljetusyksikön toimintakunnon toteaminen</p> <p>vaarallisten aineiden kuljetus</p>
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	

Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	
--	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - suoritettava hyväksytysti ajoneuvo-hallinnon yksikön hyväksymän opetusohjelman mukainen BC-ajoneuvoluokan kuljettajatutkinto - tiedettävä raskaan kaluston ennakoiwaan ajoon liittyvät asiat sekä osattava soveltaa niitä käytännössä - tiedettävä taloudelliseen ajotapaan liittyvät tekijät - noudatettava annettuja työaikoja - tunnistettava ne tekijät, joilla ajoneuvoliikenne kuormittaa ympäristöä. - tiedettävä maksimi työ- ja ajoaika sekä minimi lepoaika vuorokaudessa - osattava täyttää ajopiirturin levy ja käyttää ajopiirturia - osattava täyttää työaikailmoitus - osattava paikallistaa itsensä kuljetuksen aikana kartalta - osattava tunnistaa ajon aikana tärkeimmät mittarit ja merkkivalot, jotka vaikuttavat kuljettamiseen - suoritettava ADR-ajolupa - osattava pukeutua ja käyttäytyä työtehtävän edellyttämällä tavalla 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava ottaa huomioon työ- ja ajoaikoja koskevat määräykset - tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen ajoon - hallittava kuljetuksiin liittyvien kustannusten perusteet ja pystyttävä määrittelemään, mistä kuljetuskustannukset muodostuvat - osattava kuormata ajoneuvo siten, etteivät ajoneuvolle sallitut mitat ja massat ylitä - osattava valita ja toteuttaa optimaalinen reitti osoitetiedon perusteella ja tarvittaessa hyödyntää logistiikan telesaattisia järjestelmiä - osattava työssään noudattaa vaarallisista aineista annettuja sääddöksiä ja määräyksiä 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava kuljettaa kuorma-autoa ohjeiden ja sääddösten mukaan turvallisesti erilaisissa ajo-oloissa ja liikenneympäristöissä - osoitettava toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan - osattava ajaa taloudellisesti ja osattava ajaessaan huomioida keli- ja tieolosuhteet, ajoneuvon tekniset ominaisuudet ja kuormitus taloudellisen ajamisen kannalta. - kyettävä ajoneuvoa käyttäessään minimoimaan ajoneuvon aiheuttamat ympäristökuormitukset -osattava ottaa huomioon kuorman vaikutus ajoneuvon ajettavuuteen - osattava ottaa huomioon kuorman erityisvaatimukset, kuten nostokohdat, kuljetuslämpötila jne. -osattava huomioida kuorman vaatimukset ajotehtävän aikana - tiedettävä kuljetuskustannusten muodostuminen sekä kuljettajan toiminnan vaikutukset niihin. - pystyttävä soveltamaan kuljetuksien ohjauksessa asiakaspalvelun perusteita -huomattava ajoneuvon käyttäytymisestä, mittaristosta tai merkkivaloista ajoneuvon kunnossa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat ajoneuvon liikennekelppoisuuteen - pystyttävä saadun informaation perusteella tekemään vika-analyysi ja päättämään, voidaanko kuljettamista jatkaa - pystyttävä soveltamaan jätehuoltolain velvoitteita kuljetusyrityksessä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	<p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: vastuullinen, turvallinen ja taloudellinen kuorma-auton kuljettajana toimiminen ajoneuvon kuormaaminen ja kuljettaminen sääddösten sekä kuljetettavan tavarän vaatimusten mukaisesti taloudellisen ja tarkoituksenmukaisen reitin valinta ajoneuvossa ilmenevien vikojen ja puutteiden havaitseminen ja niihin reagoiminen ajon aikana oikea ja vastuullinen toiminta vaarallisia aineita kuljettaessa.</p> <p>Opintokokonaisuuteen sisältyy kaksi tutkintoviranomaisen vastaanottamaa näyttöä: BC-kuljettajatutkinto sekä ADR-kappaletavaraluvan suorittaminen. Näiden hyväksytyt suorittaminen on opintokokonaisuuden näytön suorittamisen edellytys. Viranomaisen vastaanottamat näytöt suoritetaan yksilösuorituksena. Kuljettamisen näyttöön sisältyy toimiminen terminaalihenkilöstön ja asiakkaiden kanssa.</p> <p>Esimerkki näytöstä Opiskelija kuormaa ajoneuvon useaan paikkaan kuljetettavilla tavaroilla sekä kuljettaa tavarat määräpaikkoihin. Hän toimii terminaalihenkilöstön kanssa joustavasti. Opiskelija tekee tarkoituksenmukaisen ja taloudellisen reittisuunnitelman ja sijoittaa tavarat kuormatilaan niin, että niiden purkaminen määräpaikoissa on sujuvaa. Hän sijoittaa mahdolliset vaaralliset aineet kuormatilaan määräysten mukaisesti ja säättää tarvittaessa kuormatilan lämpötilan oikeaksi. Luovuttaessaan tava-</p>
--	---

	roita opiskelija asioi vastaanottajan kanssa hyviä asiakaspalvelutapoja noudattaen. Hän kuormaa tarvittaessa paluutuotteita, jotta kokonaistalous on kannattava.
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan monissa paikoissa, ja siihen sisältyy kuljettamisen lisäksi asiakaspalvelua. Näin opiskelijan yhteistyö- ja asiakaspalvelutaidot tulevat parhaiten esille. Ajoneuvo on työtehtävään soveltuva sekä määräysten mukaisessa kunnossa. Opiskelija on tutustunut käytössä olevaan ajoneuvoon ja sen laitteisiin sekä näyttöympäristöihin. Käytössä tulee olla riittävästi kartoja, puhelinluettelo sekä puhelin.
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta	täyttää ajopiirturin tiedot ja hankkii tarvittavat asiakirjat ajotehtävän alkaessa. suorittaa tehtävän asiapapereiden perusteella välttämättä virheitä.	suoriutuu työtehtävän vaatimuksista itsenäisesti.	osaa sopeuttaa toimintaansa muuttuvissa oloissa, kuten kelin tai kuljetustehtävän muuttuessa.
Työtehtävän hallinta	suorittaa hyväksyttävästi BC-kuljettajantutkinnon ajokokeen. osaa käyttää ajopiirturia ja toimia ajo- ja työaikalain määrittelemissä puitteissa. tulkitsee oikein mittareiden näyttämät. löytää kartan avulla oikean määränpään.	ryhtyy mittareiden näyttämien vaatimiin toimenpiteisiin. osaa kuormata ajoneuvon säädösten mukaisesti. huolehtii kuorman pysymisestä paikoillaan ajon aikana.	toimii vastuullisesti ja ennakkoiden liikennöinnissään ja osaa ajaa taloudellisesti. toimii huomioiden kuorman erityisvaatimukset. osaa tehdä kuorman siten, että ajettava matka ja kuorman käsittelykerrat minimoituvat.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	suorittaa BC-kuljettajantutkinnon kirjallisen kokeen sekä ADR-peruskurssin kokeen hyväksytysti. tietää maksimityö- ja -ajoajan sekä minimilepoajan vuorokaudessa. tuntee taloudelliseen ajotapaan liittyvät tekijät.	ottaa työssään huomioon kuorman lämpötila-, hygienija- ja kuormausvaatimukset. tietää työ-, ajo- ja lepoaika-määräykset.	osoittaa työssään tuntevansa kuljetustoiminnan kustannusperusteet. osaa kuormata ajoneuvon säädösten mukaisesti raskaille ja kuormatilan mitat ylittävälle kuormille. ottaa huomioon työ- ja ajoaikoja koskevat määräykset.
Työturvallisuuden hallinta	kuljettaa ajoneuvoa ja käsittelee kuormaa vaarantamatta omaansa ja kanssaihmissen turvallisuutta. pukeutuu työtehtävän edellyttämällä tavalla sekä pitää ajoneuvon ja kuormatilan puhtaana.	kiinnittää kuljetustehtävän aikana huomiota ajoneuvon kuntoon. pyrkii toimissaan vähentämään tapaturmariskiä lastaus- ja purkauspaikoilla käyttämällä apuvälineitä.	ennakoi kelin ja olosuhteiden muuttumisen vaikutuksen turvalliseen kuljettamiseen. toimii rauhallisesti ja harkiten lastaus- ja purkauspaikoilla.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen	noudattaa annettuja työaikoja.	ottaa toimissaan huomioon asiakkaan vaatimukset ja pystyy sopeuttamaan työskentelyään parantaakseen yhteistyötä.	noudattaa vaarallisista aineista annettuja määräyksiä.
Yhteiset painotukset	käyttäytyy tehtävän edellyttämällä tavalla tervehtien asiakaspalvelutilanteissa.	osoittaa vuorovaikutustaidoillaan sopeutuvansa muuttuviin työtehtäviin ja olosuhteisiin.	kykenee soveltamaan jätehuoltolain velvoitteita kuljetusyrityksessä.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KUORMANKÄSITTELY
Laaajuus	15 0v

Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on osattava kuormata ajoneuvo lain ja ajoneuvon rakenteen edellyttämässä rajoissa. Hänen on tunnettava keskeiset pakkauksien merkintätavat ja osattava soveltaa niitä sekä kuormatessaan ajoneuvoa että kuormaa purkaessaan. Hänen on osattava sijoittaa kuorma kuormatilaan täyttöaste maksimoiden. Opiskelijan on osattava huomioida kuormaa tehdessään työturvallisuusmääräykset ja kuormaa koskevat määräykset. Hänen on osattava hyödyntää kuormaamisessa erilaisia käsittelyyksiköitä, kuten esimerkiksi kuormalavoja, rullakoita ja kontteja.</p> <p>. Opiskelijan on osattava valita kuljetettavan materiaalin edellyttämä kuormatila ja ajoneuvo. Hänen on ymmärrettävä kuljetettavaksi annetun tavaran erityispiirteet ja edellytykset kuormatilan valinnan kannalta. Opiskelijan on osattava käyttää erilaisia kuormatilaan liittyviä apu- ja kuormauslaitteita.</p> <p>Opiskelijan on osattava kuormata ajoneuvo optimoituaan purkamisjärjestykseen. Hänen on hallittava kuormaan liittyvät asiakirjat ja osattava niiden perusteella määrittellä kuorman koko. Opiskelijan on osattava täyttää kuorman mukaiset asiakirjat ja käyttää niitä kuljetuksen aikana. Opiskelijan on hallittava rahdituksen perusteet ja niiden vaikutus kuormansuunnitteluun. Opiskelija on kyettävä suorittamaan annettujen asiakirjojen perusteella pienimuotoiset ajorajestytykset.</p> <p>Opiskelijan on kyettävä työturvallisuusmääräykset huomioiden käsittelemään kuormaa sekä käsikäyttöisillä että ajoneuvoon kiinnitetyillä kuormankäsittelylaitteilla, kuten mm. haarukkavaunuilla, kärryillä, kuormausnostureilla, vaihtolavallaitteilla, kipeillä ja erilaisilla laitanostimilla. Hänen on hallittava peruserätykset myös muista eri suoritealojen kuormankäsittelylaitteista. Opiskelijan on kyettävä toimimaan avustajana kuorman käsittelyssä käytettäessä ulkopuolisia laitteita, kuten pyöräkuormaajia ja raskaita trukkeja.</p> <p>. Opiskelijan on kyettävä varmistamaan kuorma erilaisilla varmistusmenetelmillä. Hänen on hallittava erilaisten kuormansidontalaitteiden ominaisuudet ja kyettävä soveltamaan niitä eri kuljetustehtävissä. Hänen on tiedettävä kuormansidontavaatimukset ja pystyttävä käytännössä toteuttamaan kuormansidonta lain vaatimusten mukaisesti. Opiskelijan on tunnistettava kuormaan vaikuttavat voimat eri kuljetusmuodoissa ja kyettävä varmistamaan kuorma kulloinkin kyseessä olevan kuljetusmuodon vaatimusten mukaisesti. Opiskelijan on kyettävä suorittamaan kuorman turvalliset nostot ja hallittava nostovälineiden valintaperusteet nostettavan kuorman mukaan.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>ajoneuvon kuormaaminen ja kuorman purkaminen kuormatilan valinta kuljetusasiakirjojen käyttö ja kuormansuunnittelu kuormankäsittelylaitteiden käyttö kuljetusvahinkojen torjunta</p>
Kytkenäät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava kuormata ajoneuvo lain ja ajoneuvon rakenteen edellyttämiä rajoja ylittämättä - pystyttävä suorittamaan kappaleta-varakuormaus käsin tai mekaanisia apuvälineitä (haarukkavaunu, kärryt jne.) käyttäen 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava huomioida kuormaa tehdessään työturvallisuusmääräykset ja kuormaa koskevat määräykset - osattava hyödyntää kuormaamisessa erilaisia käsittely-yksiköitä, kuten esimerkiksi kuormalavoja, rullakoita ja kontteja - osattava käyttää erilaisia kuormatilaan liittyviä apu- ja kuormauslaitteita - hallittava kuormaan liittyvät asiakirjat ja osattava niiden perusteella määrittellä kuorman koko - osattava täyttää kuorman mukaiset asiakirjat ja käyttää niitä kuljetuksen aikana - kyettävä toimimaan avustajana kuor- 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnettava keskeiset pakkauksien merkintätavat ja osattava soveltaa niitä sekä kuormatessaan ajoneuvoa että kuormaa purkaessaan - osattava sijoittaa kuorma kuormatilaan täyttöaste maksimoiden - osattava valita kuljetettavan materiaalin edellyttämä kuormatila ja ajoneuvo - ymmärrettävä kuljetettavaksi annetun tavaran erityispiirteet ja edellytykset kuormatilan valinnan kannalta - osattava kuormata ajoneuvo optimoituaan purkamisjärjestykseen - hallittava rahdituksen perusteet ja niiden vaikutus kuormansuunnitteluun - kyettävä suorittamaan annettujen asia-

<p>- pystyttävä määrittelemään pakkausmerkinnöistä ja asiakirjoista tarvittava kuormatilatyypin</p> <p>- osattava täyttää rahikirja annetun kuljetustehtävän perusteella</p> <p>- hallittava kuormankäsittelylaitteiden työturvallisuusmääräykset</p> <p>- osattava varmistaa kuorma sidontaliinoilla.</p>	<p>man käsittelyssä käytettäessä ulkopuolisia laitteita, kuten pyöräkuormajia ja raskaita trukkeja</p> <p>- kyettävä työturvallisuusmääräykset huomioiden käsittelemään kuormaa sekä käsikäyttöisillä että ajoneuvoon kiinnitetyillä kuormankäsittelylaitteilla, kuten mm. haarukkavaunuilla, kärryillä, kuormausnostureilla, vaihtolavalaitteilla, kipeillä ja erilaisilla laitanostimilla</p>	<p>kirjojen perusteella pienimuotoiset ajojärjestelytehtävät</p> <p>- hallittava peruseriaatteet myös muista eri suoritealojen kuormankäsittelylaitteista</p> <p>- kyettävä varmistamaan kuorma erilaisilla varmistusmenetelmillä. - hallittava erilaisten kuormansidontalaitteiden ominaisuudet ja kyettävä soveltamaan niitä eri kuljetustehtävissä</p> <p>- tiedettävä kuormansidontavaatimukset ja pystyttävä käytännössä toteuttamaan kuormansidonta lain vaatimusten mukaisesti</p> <p>- tunnistettava kuormaan vaikuttavat voimat eri kuljetusmuodoissa ja kyettävä varmistamaan kuorma kulloinkin kyseessä olevan kuljetusmuodon vaatimusten mukaisesti</p> <p>- kyettävä suorittamaan kuorman turvalliset nostot ja hallittava nostovälineiden valintaperusteet nostettavan kuorman mukaan</p>
--	---	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

<p>Keskeinen osaaminen, mikä näytetään</p>	<p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: kuormaukseen liittyvän lainsäädännön tunteminen omasta ja ympäristön turvallisuudesta huolehtiminen työtehtävien hallinta kuormaaminen ja purkaminen kuormatilan valinta kuljetusasiakirjojen käyttö ja kuormasuunnittelu kuormankäsittelylaitteiden käyttö kuljetusvahinkojen estäminen.</p> <p>Näytössä voidaan käyttää ajoneuvokalustoa ja tyypillisiä kyseisellä suoritealalla käytettäviä kuormankäsittelylaitteita ja -välineitä.</p> <p>Näytössä kuormataan tavanomaisilla tavarankäsittelyvälineillä, joita ovat muun muassa haarukkavaunut, kärryt, lavansiirtovaunut, trukit sekä ulkopuoliset välineet, esimerkiksi erilaiset nosturit, pyöräkoneet ja kurottajat. Ajoneuvon tavarankäsittelylaitteita ovat muun muassa erilaiset laitanostimet, kuormausnosturit, kipit ja vaihtolavalaitteet.</p> <p>Kuormankäsittely voi olla osa kokonaista kuljetussuoritusta. Opiskelija voi siis antaa samaa kuljetustehtävää täyttäessään useiden opintokokonaisuuksien näyttöjä.</p> <p>Kuormankäsittely-opintokokonaisuuden näyttö voidaan antaa millä tavarakuljetusten suoritealalla tahansa, kun oppilas suorittaa kuormausta ja purkamista käsin, kuormankäsittelylaitteella tai -välineellä tai avustaa ulkopuolista lastaajaa.</p> <p>Esimerkki näytöstä</p> <p>Näytöissä voidaan kuormata ja purkaa esimerkiksi kappaletavaraa (mukana voi olla ADR-lähetys), maa-ainesta, kuriirilähetys, erikoiskuljetuksia, elintarvikkeita tai rakennustarvikkeita.</p> <p>Osakuormalla opiskelijan tulee osata selvittää ajoneuvon</p>
<p>Näyttöympäristö</p>	<p>Kuormaamisen ja purkamisen näyttöympäristö on kuljetusliikkeen terminaali, raken-</p>

	<p>nustyömaa, maa-ainesvarasto, puun tienvarsivarasto tai muu tyypillinen työympäristö. Näyttö on suoritealan kuormaustehtävä.</p> <p>Näyttö annetaan kyseiseen työskentelyyn hyväksytyillä laitteilla ja välineillä. Opiskelijalla on käytettävissään kuormattavien tavaroiden edellyttävät varusteet; esimerkiksi ADR-perusvarusteet, kuljettajakohtaiset suojavälineet, erikoiskuljetuksen merkitsemisvälineet ja välineet kuorman purkamiseen.</p> <p>Kun näytön antaja on alle 18-vuotias, on korkealle nostavien trukkien (yli 200 mm) ja erilaisten nostimien käytön luvanvaraisuus tarkistettava. Kuormattavan ajoneuvon ja esimerkiksi trukin ajo-oikeudet selvitetään ennen näytön aloittamista.</p>
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
<p>Työprosessin hallinta</p> <p>Työtilaus: - kuljetusasiakirjat.</p> <p>Valmistelevat työt: - työssä tarvittavien koneiden ja laitteiden käyttökunnan varmistaminen - toimitusaikataulun varmistaminen - kuorman suunnittelu - käytettävissä oleva kuljetuskalusto.</p> <p>Työn suoritus: - kuormaaminen - kuormankäsittelylaitteiden käyttö - kuorman sijoittelu - ajoneuvon merkinnät - kuorman varmistaminen.</p> <p>Työvaiheen päätyminen: - rahtikirjat - jätteiden käsittely - työympäristön siistiminen - koneiden ja laitteiden palauttaminen paikoilleen sekä käyttökunnan varmistaminen, tarvittaessa lataus ja polttoaineen lisäys.</p>	<p>valitsee työtehtävään soveltuvat kuormausvälineet.</p>	<p>osaa purkujärjestyksen mukaisen kuormauksen.</p> <p>erottelee kuormatilaan soveltumattomat tuotteet.</p>	<p>kuormaa optimijärjestykseen, esimerkiksi kuorman purkamisen tai ominaisuuksien mukaan.</p> <p>tekee pienimuotoisia ajojärjestelytehtäviä annettujen asiakirjojen perusteella.</p> <p>hallitsee rahdituksen perusteet ja niiden vaikutuksen kuormansuunnitteluun.</p> <p>valitsee kuljetettavan materiaalin edellyttämän kuormatilan ja ajoneuvon.</p>
<p>Työtehtävän hallinta</p>	<p>kuormaa ajoneuvon ylittämättä lain ja rakenteen sallimia rajoja.</p> <p>osaa kappaletavarakuormauksen käsin tai mekaanisia kuormausvälineitä (haarukka-vaunut, kärryt jne.) käyttäen.</p> <p>täyttää rahtikirjan annetun kuljetustehtävän perusteella.</p> <p>varmistaa kuorman sidontaliinoilla.</p>	<p>käyttää kuormauksessa apuna myös muita kuin mekaanisia kuormankäsittelylaitteita.</p> <p>osaa lain vaatiman kuormansidonnin.</p>	<p>sijoittaa kuorman kuormatilaan maksimoiden täyttöasteen.</p> <p>käyttää erilaisia kuormatilaan liittyviä apu- ja kuormauslaitteita.</p> <p>täyttää kuorman mukaiset asiakirjat ja käyttää niitä koko kuljetuksen ajan.</p> <p>avustaa kuorman käsittelyssä ulkopuolista pyöräkuormaa tai raskaita trukkeja käytettäessä.</p> <p>suorittaa tarvittavan kuorman varmistamisen ja sidonnin lain sekä eri kuljetusmuotojen vaatimusten mukaan.</p>

			toimii kuormaa koskevien määräysten edellyttämällä tavalla käsitellessään kuormaa.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	tietää keskeiset pakkausten merkintätavat ja valitsee niiden perusteella kuormatila-tyypin.	hallitsee nostovälineiden va- linnan nostettavan kuorman mukaan. tietää kuormansidontavaati- mukset.	tietää kuljetettavaksi annetun tavarun erityispiirteet ja edel- lytykset kuormatilan valinnan kannalta. hallitsee kuormaan liittyvät asiakirjat ja määrittää niiden perusteella kuorman koon. tietää kuormaan vaikuttavat voimat eri kuljetusmuodoissa ja osaa ottaa sen huomioon esim. kuorman sidonnassa.
Työturvallisuuden hallinta	osaa noudattaa kuormankä- sittelylaitteiden työturvalli- suusmääräyksiä.	huolehtii työskennellessään ympäristönsä turvallisuudes- ta. huolehtii työskentelyalueensa järjestyksestä.	osaa työturvallisuusmääräyk- set huomioiden käsitellä kuormaa sekä käsikäyttöisillä että ajoneuvoon kiinnitetyillä kuormankäsittelyvälineillä, kuten haarukkavaunuilla, kär- ryillä, kuormausnostureilla, vaihtolavalaitteilla, kipeillä ja erilaisilla laitanostimilla. osaa turvalliset nostot.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KULJETUSALAN PERUSTASON AMMATTIPÄTEVYYS
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	<p>Suoritettava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/59/EY maanteiden tavaraj- ja henkilöliikenteen kuljettajien vaatimusten mukaisesti.</p> <p>Perustason ammattipätevyuden hankkimiseen sisältyy opetusta kaikissa luetel- luissa oppi-aineissa. Tämän perustason ammattipätevyyteen liittyvän koulutusta- son keston on oltava 280 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 20 tun- tia henkilökohtaista ajo-opetusta asian-omaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään direktiivissä 91/439/ETY vahvistetut kouluajoneuvojen vaatimukset.</p> <p>Direktiivin mukaiselle koulutukselle tulee olla kansallisen valvojan viranomaisen lupa. Ammattipätevyyden saamiseksi tulee suorittaa hyväksytysti joko tavaraj- tai henkilöliikenteen koe. Kokeen tulee sisältää vähintään yksi kysymys jokaista ta- voitetta kohden.</p> <p>Kohdat 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5 ja 3.6 ovat pakollisia kaikille direk- tiivin mukaisille tavaraj- ja henkilöliikenteen kuljettajille</p> <p>ja osat, 1.4; 2.2; ja 3.7 ovat pakollisia suoritettaessa tavaraliikenteen ammattipä- tevyyttä</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>1. Turvallisuussääntöihin perustuva järkevän ajokäyttäytymisen parantaminen.</p> <p>Tavoitteet ja keskeiset sisällöt,</p> <p>1.1 Tavoite on tuntee voimansiirron ominaisuudet sen käytön optimoimiseksi</p> <p>Keskeiset sisällöt: vääntömomenttiin, tehoon ja moottorin ominaiskulutukseen liittyvät käyrät, käyn- tinopeus-mittarin optimi käyttö, vaihteiston välityssuhteeseen liittyvät kaaviot.</p> <p>1.2 Tavoite on tuntee hallintalaitteiden tekniset ominaisuudet ja toiminta ajoneu- von hallitsemiseksi, kulumisen minimoimiseksi ja toimintahäiriöiden ennalta eh- käisemiseksi</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p>

Hydraulisten jarrupiirien erityisominaisuudet, jarrujen ja hidastinten käyttörajoitukset, jarrujen ja hidastimen yhteiskäyttö, nopeuden ja vaihteiston välityssuhteen yhteyden parantaminen, ajoneuvon inertian hyödyntäminen, hidastus- ja jarrutuskeinojen käyttö alamäessä, toimenpiteet toimintahäiriön varalle.

1.3 Tavoite on osata optimoida polttoaineen käyttö

Keskeiset sisällöt:

Polttoaineen käytön optimointi soveltamalla kohtien 1.1 ja 1.2 tietotaitoa.

1.4 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiiliin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, hyötytilavuuden määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste, pakkausten ja kuormalavojen tyypit, tärkeimmät lukitusta edellyttävät tavaraluokat, kiilaus- ja lukitusmenetelmät, lukitushihnojen käyttö, lukituslaitteiden tarkistus, käsittelylaitteiden käyttö, suojapeitteiden asettaminen ja poistaminen.

1.5 Tavoite on pystyä huolehtimaan matkustajien turvallisuudesta ja mukavuudesta

Keskeiset sisällöt:

Pitkittäisten ja poikittaisten liikkeiden hallinta, tienkäytön jakaminen, sijainti ajoradalla, pehmeä jarrutus, akselinylityksen hallinta, erityisinfrastruktuurien käyttö (julkiset alueet, erikoiskaistat), turvallisen ajamisen ja kuljettajan muiden tehtävien välisten ristiriitojen ratkaiseminen, vuorovaikutus matkustajien kanssa, tiettyjen matkustajaryhmien kuljettamiseen liittyvät erityispiirteet (vammaiset, lapset)

1.6 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiiliin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste.

2. Säännösten soveltaminen

2.1 Tavoite on tuntee tieliikenteen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvä säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan enimmäistyöajat; asetusten (ETY) nro 3820/85 ja (ETY) nro 3821/85 periaatteet, soveltaminen ja seuraukset; seuraamukset ajopiirturin käyttämättä jättämisestä, virheellisestä käytöstä tai väärentämisestä; tieliikenteen sosiaalisen ympäristön tunteminen: kuljettajan oikeudet ja velvollisuudet perustason ammattipätevyyden ja jatkokoulutuksen osalta.

2.2 Tavoite on tuntee tavarankuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusluvut, tavarankuljetusta koskevien vakiosopimusten velvoitteet, kuljetus-sopimukseen kuuluvien asiakirjojen laadinta, kansainvälisten kuljetusluvut, tavarankuljetuksen kansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn yleissopimuksen (CRM-sopimuksen) velvoitteet, kansainvälisen rahtikirjan laadinta, rajanylitys, huolitsijat, tavaroiden mukana olevat erityisasiakirjat.

2.3 Tavoite on tuntee matkustajien kuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

	<p>erityisryhmien kuljettaminen, bussien turvalaitteet, turvavyöt, ajoneuvon kuormitus</p> <p>3. Terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus, palvelu, logistiikka</p> <p>3.1 Tavoite on tiedostaa liikenteeseen ja työtapaturmiin liittyvät riskit</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Kuljetusalan työtapaturmien tyypit, tieliikenteen onnettomuustilastot, raskaiden ajoneuvojen ja linja-autojen osallisuus onnettomuuksiin, inhimilliset, aineelliset ja taloudelliset seuraukset</p> <p>3.2 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään rikollisuus ja salamatkustajien kuljetus</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Yleinen informaatio, seuraukset kuljettajien kannalta, torjuntatoimenpiteet, tehtävät tarkastukset, kuljettajien vastuuseen liittyvä lainsäädäntö</p> <p>3.3 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään fyysiset riskit</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>3.4 Tavoite on tiedostaa fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkitys</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Terveellisen ja tasapainoisen ruokavalion periaatteet, alkoholin vaikutukset, lääkkeet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat aineet, väsymyksen ja stressin oireet, syyt ja vaikutukset, työn ja levon perusrhythmin keskeinen merkitys.</p> <p>3.5 Tavoite on kyetä arvioimaan hätätilanteita</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Toiminta hätätilanteessa: tilanteen arviointi, tilanteen pahenemisen estäminen, avun kutsuminen paikalle, loukkaantuneiden auttaminen ja ensiavun antaminen, toimenpiteet tulipalon varalta, raskaan tavaraliikenteen ajoneuvossa olevien ja bussimatkustajien evakuoiminen, kaikkien matkustajien turvallisuudesta huolehtiminen, väkivaltatilanteissa toimiminen, vahinkoilmoituksen laadinnan periaatteet.</p> <p>3.6 Tavoite on osata käyttäytyä yrityksen imagoa tukevalla tavalla</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Kuljettajan käyttäytyminen ja yrityksen imago: kuljettajan työn laadun merkitys yritykselle, kuljettajan eri roolit, kuljettajan työssään kohtaamat henkilöt, ajoneuvon kunnossapito, työn organisointi, riidan seuraukset kaupallisella ja taloudellisella tasolla.</p> <p>3.7 Tavoite on tuntee tavarankuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (kilpailu, rahtaajat), tiekuljetusten eri toimintamuodot (muiden lukuun tehtävät kuljetukset, kuljetuksiin liittyvät toiminnot), kuljetusyritysten päätyyppien ja kuljetuksiin liittyvien toimintojen organisaatiot, erityis-kuljetusmuodot (säiliökuljetukset, kylmäkuljetukset jne.), alan kehitys (palvelujen monipuolistaminen, rautatie-maantiekuljetukset, alihankinnat jne.)</p> <p>3.8 Tavoite on tuntee matkustajakuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä</p> <p>Keskeiset sisällöt:</p> <p>Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (raideliikenne, yksityisautot),</p>
--	---

	tiekuljetusten eri toimintamuodot, maan rajojen ylittäminen (kansainvälinen liikenne), matkustajayritysten päätyyppien organisaatiot.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on	Opiskelijan on	Opiskelijan on

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	
Näyttöympäristö	
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Opintokokonaisuus	YHDISTELMÄAJONEUVON KULJETTAMINEN
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	turvallinen, taloudellinen ja asiakaspalveluhenkinen liikennöinti. turvallinen ja sääntöjen mukainen kuorma, kuorman varmistaminen ja kuljetussuorituksen tekeminen.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava - suorittaa CE –luokan kuljettajatutkinto - kytkeä ajoneuvoyhdistelmä turvallisesti ja määräyksien mukaisesti - käyttää kuljettajan työaikaa seuraavia laitteita ja asiakirjoja - kuormata ja varmistaa kuorma normaalissa kappaletavaraliikenteessä - toimia työturvallisesti purkaustilanteissa - huolehtia yhdistelmän siisteydestä sekä tankkauksesta	Opiskelijan on - osattava kytkeä perävaunu turvallisesti - osattava pysäköidä perävaunu turvallisesti säädösten edellyttämällä tavalla. - osattava huomioida yhdistelmän painojakaumat ja kuorman varmistaminen välipurku- ja välilastauspaikoilla sekä niiden aiheuttamat muutokset ajoneuvon ajettavuudessa. - osattava purkaa kuorma asiakkaan toivomukset huomioiden. - osattava käyttää oikein ajoneuvoyhdistelmän teknisiä apulaitteita työtehtävän aikana.	Opiskelijan on - osattava tarkastaa yhdistelmäajoneuvon liikennekelpoisuus ja varmistaa kytkennän laillisuus ja tekninen sopivuus - osattava kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti ja taloudellisesti liikennesääntöjä noudattaen sekä työ- ja lepoaikoja koskevien sääntöjen mukaisesti - osattava kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa erilaisissa ajo-olosuhteissa ja liikenneympäristöissä kuljetustehtävän mukaisesti ja ympäristöä tarpeettomasti kuormittamatta - osoitettava toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan - osattava työskennellä asiakkaan ja kuljetusliikkeen myönteistä yrityskuvaa edistäen - osattava tavaraliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannusten perusteet ja miten niihin omalla toiminnallaan voi vaikuttaa - osattava määritellä yhdistelmäajoneuvon kuljetuskyky. - osattava sijoittaa kuorma erilaisia kuorman käsittelylaitteita käyttäen säädösten

		edellyttämällä tavalla huomioiden painojakauma, painopisteen ja purkujärjestys. osattava varmistaa kuorma määräyksen, sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti kuormattavasta tavarasta riippumatta.
--	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.
Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	
Näyttöympäristö	
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta			
Kytkeminen			
Käsittely			
Irrottaminen			
Työtehtävän hallinta			
Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Työturvallisuuden hallinta			

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.
Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAVARALIIKENTEEN SUORITEALAKOHTAINEN ERIKOISTUMINEN
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelijan on osattava erikoistua valitsemaansa tavaraliikenteen suoritealaan ja tunnettava suoritealan erityispiirteet verrattuna peruskuljetusalan taitoihin. Opiskelijan on hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot sekä osattava ylläpitää ja kehittää tietojaan ja taitojaan. Opiskelijan on osattava työskennellä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen. Hänen on osattava toimia eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti. Hänen on osattava arvioida työnsä tulosta ja laatua sekä osattava ylläpitää työkykyään. Hänen on osattava palvella asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden. Hänen on osattava pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin sekä hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot myös kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	tavaraliikenteen suoriteala laadukas ja ergonominen työskentely kestävä kehitys alalla
Kytkenäät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - aloitettava ohjattu työskentely valit-	Opiskelijan on - kyettävä toimimaan itsenäisesti valit-	Opiskelijan on - osattava erikoistua valitsemaansa ta-

<p>semallaan suoritealalla</p> <p>- työskenneltävä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen</p> <p>- toimittava eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti</p> <p>- arvioitava työnsä tulosta ja laatua</p>	<p>semallaan suoritealalla</p> <p>- osattava työskennellä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen</p> <p>- osattava toimia eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti</p>	<p>varaliikenteen suoritealaan ja tunnettava suoritealan erityispiirteet verrattuna peruskuljetusalan taitoihin</p> <p>- hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot sekä osattava ylläpitää ja kehittää tietojaan ja taitojaan.</p> <p>- osattava arvioida työnsä tulosta ja laatua sekä osattava ylläpitää työkykyään</p> <p>- osattava palvella asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden</p> <p>- osattava pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin sekä hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot myös kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti</p>
--	---	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

<p>Keskeinen osaaminen, mikä näytetään</p>	<p>Näytössä opiskelija suorittaa kuljetuksia valitulla suoritealalla (esimerkiksi elintarvike, kappaletavara, maa-aines, puutavara ja neste) tyypillisesti käytettävällä ajoneuvolla sekä huolehtii kalustosta.</p> <p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: valitun suoritealan erityispiirteiden tuntemus perustaitojen ja -tietojen hallinta ergonomian ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen eettisesti oikea toiminta työnlaadun arviointi alakohtainen asiakaspalvelu yhteydenpito sidosryhmiin kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus. Esimerkkejä näytöistä</p> <p>Näyttö voi olla tyypillinen suoritealan kuljetustehtävä. Näytössä opiskelija huolehtii turvallisuudesta, kuormasta, ympäristöstä ja sidosryhmistä. Asiakaspalvelulla ja työllä on laadulliset tavoitteet.</p> <p>Esimerkkejä näytöistä: elintarvikkeiden jakeluajo eläinkuljetus jättekuljetus soran kuljetus puutavaran kuljetus.</p>
<p>Näyttöympäristö</p>	<p>Näyttö annetaan yksilösuorituksena suoritealalla käytettävällä kalustolla ja sille tyypillisessä työympäristössä. Kaluston turvallisuus ja tehtävän edellyttämien suojavälineiden saatavuus varmistetaan etukäteen.</p>
<p>Näytön ajankohta</p>	<p>3. opintovuosi</p>

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta	osaa aloittaa ohjatun työskentelyn valitsemallaan suoritealalla arvioi työnsä tulosta ja laatua.	osaa suorittaa kuljetuksia valitsemallaan suoritealalla	osaa suorittaa kuljetuksia ja niihin liittyviä kuljettajan normaaleita työtehtäviä valitsemallaan suoritealalla.
Työtehtävän hallinta	työskentelee ohjattuna valitsemallaan suoritealalla.	osaa suoritealan tavarankuljetuksen perustoiminnot. toimii asiakkaiden odotuksien mukaan.	palvelee asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden. osaa suoritealansa perustaidot. osaa pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin.
Työturvallisuuden hallinta	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työ-	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työ-	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työ-

	turvallisuusohjeita noudattaen.	turvallisuusohjeita noudattaen.	turvallisuusohjeita noudattaen. osaa ylläpitää työkykyään
Kaikille aloille yhteinen	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.
Yhteiset painotukset		toimii kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan.	käyttää tehtävän edellyttämiä suojavälineitä, nostaa oikein, pukeutuu tehtävän ja sään edellyttämällä tavalla ja muutoinkin työskentelee ylläpitäen työkykyään.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAVARALIIKENTEEN SUORITEALAKOHTAINEN ERIKOISTUMINEN
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelijan on osattava erikoistua valitsemaansa tavaraliikenteen suoritealaan ja tunnettava suoritealan erityispiirteet verrattuna peruskuljetusalan taitoihin. Opiskelijan on hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot sekä osattava ylläpitää ja kehittää tietojaan ja taitojaan. Opiskelijan on osattava työskennellä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen. Hänen on osattava toimia eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti. Hänen on osattava arvioida työnsä tulosta ja laatua sekä osattava ylläpitää työkykyään. Hänen on osattava palvella asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden. Hänen on osattava pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin sekä hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot myös kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	tavaraliikenteen suoriteala laadukas ja ergonominen työskentely kestävä kehitys alalla
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - aloitettava ohjattu työskentely valitsemallaan suoritealalla - työskenneltävä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen - toimittava eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti - arvioitava työnsä tulosta ja laatua	Opiskelijan on - kyettävä toimimaan itsenäisesti valitsemallaan suoritealalla - osattava työskennellä ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen - osattava toimia eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti	Opiskelijan on - osattava erikoistua valitsemaansa tavaraliikenteen suoritealaan ja tunnettava suoritealan erityispiirteet verrattuna peruskuljetusalan taitoihin - hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot sekä osattava ylläpitää ja kehittää tietojaan ja taitojaan. - osattava arvioida työnsä tulosta ja laatua sekä osattava ylläpitää työkykyään - osattava palvella asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden - osattava pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin sekä hallittava suoritealan perustaidot ja -tiedot myös kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Näytössä opiskelija suorittaa kuljetuksia valitulla suoritealalla (esimerkiksi elintarvike, kappaletavara, maa-aines, puutavara ja neste) tyypillisesti käytettävällä ajoneuvolla sekä huolehtii kalustosta. Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen:
--	--

	<p>valitun suoritealan erityispiirteiden tuntemus perustaitojen ja -tietojen hallinta ergonomian ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen eettisesti oikea toiminta työnlaadun arviointi alakohtainen asiakaspalvelu yhteydenpito sidosryhmiin kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus. Esimerkkejä näytöistä</p> <p>Näyttö voi olla tyypillinen suoritealan kuljetustehtävä. Näytössä opiskelija huolehtii turvallisuudesta, kuormasta, ympäristöstä ja sidosryhmistä. Asiakaspalvelulla ja työllä on laadulliset tavoitteet.</p> <p>Esimerkkejä näytöistä: elintarvikkeiden jakeluajo eläinkuljetus jätekuljetus soran kuljetus puutavaran kuljetus.</p>
Näyttöympäristö	Näyttö annetaan yksilösuorituksena suoritealalla käytettävällä kalustolla ja sille tyypillisessä työympäristössä. Kaluston turvallisuus ja tehtävän edellyttämien suojavälineiden saatavuus varmistetaan etukäteen.
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta	osaa aloittaa ohjatun työskentelyn valitsemallaan suoritealalla arvioi työnsä tulosta ja laatua.	osaa suorittaa kuljetuksia valitsemallaan suoritealalla	osaa suorittaa kuljetuksia ja niihin liittyviä kuljettajan normaaleita työtehtäviä valitsemallaan suoritealalla.
Työtehtävän hallinta	työskentelee ohjattuna valitsemallaan suoritealalla.	osaa suoritealan tavarankuljetuksen perustoiminnot. toimii asiakkaiden odotuksien mukaan.	palvelee asiakasta tämän suoritealan erityispiirteet huomioiden. osaa suoritealansa perustaidot. osaa pitää yhteyttä tämän alueen sidosryhmiin.
Työturvallisuuden hallinta	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen.	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen.	työskentelee suoritealalla ergonomisia työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen. osaa ylläpitää työkykyään
Kaikille aloille yhteinen	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.	toimii eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualltiisti.
Yhteiset painotukset		toimii kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan.	käyttää tehtävän edellyttämiä suojavälineitä, nostaa oikein, pukeutuu tehtävän ja sään edellyttämällä tavalla ja muutoinkin työskentelee ylläpitäen työkykyään.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KULJETUSYRITTÄJÄNÄ TOIMIMINEN
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelijan on hallittava yrittämisen perusperiaatteet. Opiskelijan on hallittava yrityksen perustaminen kuljetustoimialalla. Hän on tunnettava kirjanpito, osattava ylläpitää sitä ja kyettävä tulkitsemaan sen antamaa informaatiota. Hänen on tiedettävä kuljetusyrittäjyyteen vaikuttavat käytännön toiminnot, kuten henkilö-

	ja tavaraliikennelainsäädäntö, kalustoinvestoinnit, kuljetusten hinnoittelut, markkinoinnin periaatteet sekä laskutusperusteet
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	yrittäjän perustaminen ja siihen vaikuttavat toimenpiteet kirjanpito
Kytkenäät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - tiedettävä kuljetusalan kustannus- - tiedettävä, mitä edellytyksiä kuljetus- - yrityksen perustaminen vaatii - ymmärrettävä hyvän asiakaspalvelun merkitys sekä osattava toimia sen mukaisesti.	Opiskelijan on - tunnettava kuljetusyrittäjänä toimimisen vaatimukset pystyäkseen toimimaan ko. tehtävissä. - hallittava kansainvälisten kuljetusasiakirjojen käyttö - Osattava toimia eettisesti oikein, rehellisesti ja palvelualttiisti	Opiskelijan on - hallittava yrittämisen peruseriaatteet. - hallittava yrityksen perustaminen kuljetustoimialalla - tunnettava kirjanpito, osattava ylläpitää sitä ja kyettävä tulkitsemaan sen antama informaatiota - tiedettävä kuljetusyrittäjyyteen vaikuttavat käytännön toiminnot, kuten henkilö- ja tavaraliikennelainsäädäntö, kalustoinvestoinnit, kuljetusten hinnoittelut, markkinoinnin periaatteet sekä laskutusperusteet

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	<p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen osaaminen: yrityksen perustamisesta perusasioiden tuntemus kuljetusalan yritystoiminnan erityispiirteiden, esimerkiksi alan lainsäädännön ja toimintatapojen tuntemus.</p> <p>Opintokokonaisuuden näyttö voi olla raportti todellisen kuljetusyrityksen perustamisesta tai jo toimivan yrityksen toiminnasta tehtävä selvitys. Todelliseen yritystoimintaan liittyviä tietoja voi olla vaikeaa saada julki, sillä liikesalaisuuksien paljastumisen riski on olemassa. Kuljetusyrittäjänä toimimisen näyttö on siis todennäköisesti kuvitteellisen kuljetusyrityksen suunnittelusta tehtävä raportti, jossa pyritään kuvaamaan toimintaa todellisuutta vastaavalla tavalla.</p> <p>Näyttö voi olla myös yksittäisen kuljetustehtävän suunnittelu, kustannuslaskelma ja hinnoittelu.</p> <p>Koska kyseessä on raportti suunnitelmasta ja mahdollisesta toteuttamisesta, näyttöä voidaan arvioida vain tehtyjen dokumenttien perusteella. Näytöksi katsotaan myös liikenehyrittäjäkurssin hyväksytyt suoritukset.</p> <p>Dokumentoidussa näytössä opiskelija osoittaa tietonsa yrityksen perustamisesta, kirjanpidosta ja kirjanpidon antaman informaation tulkinnasta. Näytössä tulee esille kuljetusyrityksen toimintaan liittyvän lainsäädännön tuntemus. Näyttö sisältää kuljetustehtävään tarvittavan kaluston määrittelyn ja hinnoittelun, toiminnan kustannusten määrittelyn ja kuljetuspalvelujen hinnoittelun ja laskutusperiaatteiden esittelyn.</p> <p>Näytössä tulee selvittää asiakkaan tarvitsemat palvelut ja asiakkaan mahdollisesti edellyttämät asiat palvelun tuottajalta. Esimerkkejä näytöistä</p> <p>Suunnitelma voidaan tehdä mistä kuljetusalan toiminnasta tahansa. Seuraavassa on muutamia esimerkkejä: jonkin tavaralajin kuljettaminen tiettyjen paikkojen välillä, esimerkiksi irtotavaroitten kuljetus tuotantolaitosten välillä tai puutavaran kuljetukset tavaraliikenneketjun alihankkijana tapahtuva työskentely reittimäinen jakelu tai keräilyliikenne aikalaskutukseen perustuvat tehtävät, esimerkiksi nosturiautopalvelut tai kunnallistekniikan rakentamiseen liittyvät kuljetuspalvelut</p>
--	--

	kilometrimaksuun perustuva liikenne, puoliperävaunujen veto tai vaihtokuormatilojen ja perävaunujen veto henkilöliikennepalvelut taksilla tai linja-autolla.
Näyttöympäristö	Näyttö on kirjallinen raportti suunnitellusta kuljetusyrityksestä tai yksittäisestä kuljetustehtävästä.
Näytön ajankohta	3. opintovuosi

Arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	TYYDYTTÄVÄ T1	HYVÄ H3	KIITETTÄVÄ K5
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta	selostaa, miten aikoo hoitaa kuljetusyrityksen toiminnan.	esittää suunnitelmia asiakkaan tilaaman palvelun hoitamiseen poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi kaluston rikkouduttua tai työntekijän sairastuttua.	esittää suunnitelmia kaluston käyttöasteen lisäämiseen tai toiminnan muuhun tehostamiseen tai laajentamiseen.
Työtehtävän hallinta	määrittelee kuljetustehtävään tarvittavan kaluston. tietää, että kuljetusyritys on palveluyritys.	määrittelee kuljetuskaluston kuljetuskäytön. osaa määritellä yrityksen asiakaspiirin.	määrittelee kuljetuskapasiteetin, esimerkiksi päivässä tai viikossa. osaa kertoa, mitä palveluita yritys tarjoaa ja mitä asiakas palvelulta edellyttää.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	tietää, että kuljetusyrittäminen on luvanvaraista elinkeinotoimintaa. osaa luetella kuljetusalan keskeiset kustannukset. tietää toiminnassa tarvittavat vakuutukset, kuten ajoneuvojen, kuorman, työntekijöiden ja yrittäjän vakuutukset. tietää, että kuljetusyrityksen on pidettävä kirjanpitoa ja ilmaisee suunnitelmassaan kirjanpidon järjestämistavan.	tietää, mitkä luvat yrittämiseen tarvitaan. määrittelee suunniteltuun kuljetustehtävään liittyvät kustannukset. hankkii lakien ja liikekumppaneiden edellyttämät vakuutukset. tulkitsee tilitoimiston tekemän kirjanpidon tietoja esimerkiksi toiminnan kate ja kustannusten muutokset).	selostaa, miten toiminnan edellyttämät luvat voi hankkia. esittää vaihtoehtoisia toteutustapoja kaluston hankkimiseksi ja kuljetustehtävän toteuttamiseksi. vertailee eri toteutustapojen kustannuksia. perustelee vapaaehtoisten vakuutusten valintaratkaisuja. suunnittelee ja toteuttaa itse yrityksen kirjanpidon.
Työturvallisuuden hallinta	tietää, mitä riskejä työskentelyyn voi sisältyä.	osaa kertoa, miten turvallisuusriskeihin on varauduttu (esimerkiksi suojavälinein ja työhön perehdyttämällä).	osaa suunnitella toimintaa niin, että turvallinen työskentely on mahdollista (esimerkiksi työpäivän pituus on laillinen ja työvälineet ovat kunnossa).

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

	OPINNÄYTETYÖ
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opintoihin sisältyy opinnäytetyö, jonka laajuus on vähintään kaksi opintoviikkoa. Opiskelijan on osattava laatia opinnäytetyö, joka voi olla joko opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus, kuten kirjallinen työ, multimedia- tai hypermediatyö, selvitys, projektityö tai tuote, ja joka toteuttaa tutkinnon tavoitteita.
Keskeinen sisältö	Suunnittelu Tietojen hankinta Työskentelymenetelmien valinta Työn tekeminen Raportointi Työn esittely kirjallinen ja suullinen Työn onnistumisen arviointi
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Opinnäytetyö on opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus. Työn laajuudesta riippuen sillä on useita kytköksiä ammatillisiin ja välineaineisiin.
Arvioinnin toteutus	Arviointi suoritetaan opinnäytetyön arviointiohjeiden mukaan. Opinnäytetyöstä

	annetaan erillinen arvosana ja se vaikuttaa myös keskeisen ammattiaineen arviointiin.	
Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava laatia ohjauksessa opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus suunnitella ohjauksessa opinnäytetyönsä</p> <p>hankkia ohjauksessa tietoa keskeisistä lähteistä</p> <p>valita ohjauksessa tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä pyytää tarvittaessa apua opinnäytetyön laadinnassa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseen arvioida opinnäytetyönsä onnistumista</p> <p>esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti</p>	<p>Opiskelijan on osattava laatia opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus suunnitella opinnäytetyönsä</p> <p>hankkia tietoa keskeisistä lähteistä</p> <p>valita tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä pyytää tarvittaessa apua opinnäytetyön laadinnassa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseen arvioida opinnäytetyönsä onnistumista</p> <p>esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <ul style="list-style-type: none"> • osattava suunnitella opinnäytetyönsä oman kiinnostuksensa ja ammatillisen suuntautumisensa mukaisesti <p>hankkia omatoimisesti tietoa keskeisistä lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti</p> <p>valita omatoimisesti tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä ja osattava yhdistellä tutkinnon eri osa-alueiden osaamista osattava työskennellä omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsenäisesti ratkaista opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia <p>arvioida ja raportoida opinnäytetyön etenemistä ja sen tuloksia arvioida opinnäytetyönsä onnistumista</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti

Vapaasti valittavista opinnoista on erillinen suunnitelma